

LA GRAMÁTICA CATALANA (1796-1829)
DE JOAN PETIT I AGUILAR: ESTUDI I EDICIÓ

Jordi Ginebra i Serrabou

Tesi presentada per a l'obtenció del Grau de Doctor, dirigida
pel Dr. Joan Solà i Cortassa

Universitat de Barcelona
Divisió VII
Facultat de Filosofia i Lletres de Tarragona
Departament de Filologia
abril de 1991

2.4. Sintaxi

2.4.1. Sintaxi i oració

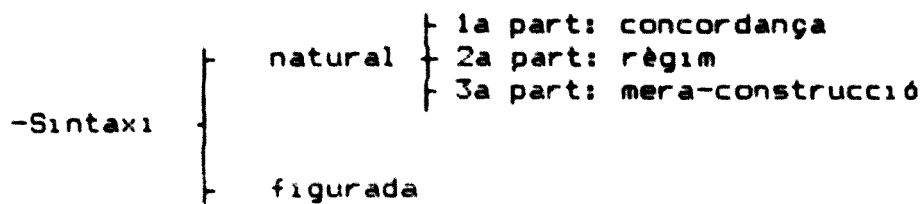
2.4.1.1. Introducció

Petit dedica la sisena part de la seva gramàtica a la sintaxi. És una part breu (pp. 323v-369r), almenys en relació a les parts d'ortografia o dicciologia. Ara: si la comparem amb el que hi dediquen Ullastra o Ballot -i també alguns gramàtics posteriors-, podem concloure que l'atenció del gramàtic vallesà a aquest apartat és d'una certa consideració. D'altra banda, no tots els temes que avui considerem sintàctics es troben en aquest capítol. Com he indicat abans, Petit estudia algunes qüestions de sintaxi -com ara el nombre i definició de les categories- a l'apartat de dicciologia, i això fa que puguem dir que la dedicació total de l'autor vallesà als problemes que ens ocuparan ara no és menyspreable.

Petit defineix la sintaxi com "la Part de la Gramàtica que ensenya a construir la Oració Gramatical en Prosa" (p. 323v). Aquesta referència directa a l'oració, sense mediació de la referència als mots -que dona a la definició un aire relativament actual-, no era gaire habitual en els autors escolars de l'època, que tendien a caracteritzar la sintaxi al·ludint més aviat a aspectes d'ordre o relació entre les paraules (1). Com

(1) Veg. Ullastra [1743: 177], Wailly (1754: 120), RAE (1796: 273), Ballot (1796: 167), Ballot (1813: 102).

era freqüent almenys des del Renaixement (veg. Gómez Asencio, 1981: 75), la divideix en natural ("La que ensenya l'orde Natural de colocar las Dicc.òns, ó Paraulas de la Oració Gramatical", p. 325v) i figurada. Al seu torn, divideix la natural en concordança, règim i mera-construcció (pp. 326r):

Al segle XVIII, sobretot per obra d'autors francesos com Girard, Du Marsais i Beauzée, es van anar delimitant i perfilant alguns dels conceptes i categories que després han estat generals en la sintaxi (veg. Agud, 1980: 118-135), i és per això que entre els gramàtics més o menys escolars i divulgadors d'aquest període trobem grans diferències i vacil·lacions en tot allò que fa referència a la divisió de la sintaxi i a l'atribució d'un objecte a cada una de les parts que engendra aquesta divisió. Entre els gramàtics espanyols, la divisió tripartita de la sintaxi en concordança, règim i construcció s'estableix cap al tombant de segle, de la mà de la RAE (1796), Ballot (1796) i Luis de Mata (1805) (veg. Gómez Asencio, 1981: 46-56 i 72-80). Petit, doncs, degué seguir aquests autors -potser sobretot la RAE-, com van fer després altres tractadistes espanyols i catalans, de manera que aquesta partició triple de la sintaxi pot considerar-se característica de la gramàtica peninsular del segle XIX.

Una cosa diferent era, però, el contingut que s'assignava a cada una d'aquestes parts, que no resultava, ni de bon tros, homogeni. Gómez Asencio (1981: 42-56) ha explicat com entre els gramàtics castellans això no era clar, i com aquells autors van caure sovint en la incoherència i la foscor. La gramàtica de la RAE (1796), per exemple, no definia clarament la diferència entre règim i construcció, i només explicava, al començament de l'apartat dedicat a l'últim concepte, una idea tan poc concreta com aquesta: "La Construcción de las partes de la oracion es otra especie de dependencia que las une, no con tanta precision como el régimen, sino con alguna mayor anchura y libertad" (RAE, 1796: 326). El tractat de la construcció està dedicat de fet a assenyalar mots o sintagmes que algunes categories "admiten", com ara que tots els noms comuns admeten abans del verb un altre nom "en genitivo" ("El hijo de Pedro"), explicacions que haurien pogut aparèixer a l'apartat del règim, que és on apareixen, per exemple, a la gramàtica de Ballot (1796: 179). Aquest autor, en canvi, va destriar millor, i va fer entrar en la construcció només reflexions relacionades més aviat amb qüestions d'ordre dels mots.

En el cas de Petit ens trobem amb el mateix problema. La concordança és, per aquest gramàtic, la "Conveniència, Conformidad, ó Correspondència entre algunas Diccions ó Paraulas" (p. 326v). El règim -Petit escriu "Regimen"- és "la Soberania de unas Paraulas sòbre otras en la Oració Gramatical Catalana" (p. 330v). Petit no defineix la "mera-construcció", però

n'explica, diguem-ne, el funcionament. Tal com ell ho diu, hi ha paraules que no es posen a l'oració amb concordança, ni per règim, sinó per "mera Colocació" (n. 368v). A la llum estricta d'aquestes definicions no podria endevinar-se gaire quin és l'objecte d'aquestes tres parts de la sintaxi. Sembla que el règim fa que hi hagi a l'oració -o que no hi siguin- determinades paraules, mentre que la concordança actua quan ja hi ha els mots a l'oració. La "mera-construcció" afecta només els adverbis, les conjuncions i les interjeccions (368v). Com que la gramàtica acaba quan tot just fa mitja pàgina que s'ha començat aquest apartat, ens quedem sense saber quin n'hauria estat el contingut. És clar que no sembla que Petit vulgui dir que són categories de col.locació lliure, ja que les poques ratlles que podem llegir ens diuen que l'adverbi es col.loca "à la saga" del verb, per modificar-ne el significat (p. 368v). Potser l'únic que volia explicar era que hi ha mots que, en ser col.locats a l'oració, no provoquen alteracions morfològiques en els mots que ja hi són, ni exigeixen que se n'hi col.loquin d'altres (veg. p. 326r) (2).

En qualsevol cas, i malgrat les definicions, entendre què volia dir Petit quan parlava de concordança és molt fàcil, ja

(2) En qualsevol cas, sembla que Petit no sempre va tenir la mateixa idea sobre el contingut d'aquesta part de la gramàtica. Al ms. 1126 de la Biblioteca de Catalunya -el que he interpretat que devia correspondre a la versió de 1796 de la gramàtica- hi ha epígrafs de la construcció (encara no "mera-construcció") que després inclou en la part del règim. No és clar què n'havia de quedar: segurament algunes observacions sobre l'ús d'alguns adverbis, conjuncions i interjeccions.

que de fet usava aquest terme amb el mateix sentit amb què se'l fa servir en la gramàtica d'avui. És per això que no estudiaré amb detall aquest tema, i que només hi faré alguns comentaris breus al final d'aquest apartat.

Més problemàtic resulta, en canvi, mirar d'aprofundir en la significació del règim i la "mera-construcció" i en la funció que tenen al moment d'organitzar la descripció sintàctica. De fet, per poc que ens hi aturem, ens adonarem que el principal problema no és tant comprendre cada un d'aquests conceptes separadament, sinó tot just la manera de lligar-los. Dit altrament: hi ha, en la gramàtica de Petit, una solució de continuïtat entre la teoria de l'oració i, diguem-ne, la teoria de les relacions sintàctiques entre les paraules. O, per acabar-ho de completar, una solució de continuïtat entre la teoria de l'oració, la teoria del règim i la teoria de les categories sintàctiques.

Aquest estat de coses, de tota manera, no el trobem solament en la gramàtica de Petit, sinó que constitueix, com se sap, un dels trets característics de tota la teoria sintàctica tradicional, que al segle XVIII i entre autors d'orientació teòrica, vivia una petita revolució. Examinar-lo amb exhaustivitat i descobrir-ne les causes implicaria, de fet, explorar els fonaments de molts segles de tradició gramatical i detallar les aportacions dels gramàtics del XVIII, i aquest és un objectiu que s'escapa, lògicament, del propòsit d'aquesta tesi (3). És

(3) Entre moltes altres raons perquè sembla que aquí també

per això que en les ratlles següents només pretendré mostrar com aquesta discontinuïtat també es dona en la gramàtica de Petit, i fer veure, en tot cas, posicions de petit avantatge o desavantatge en relació als seus contemporanis. Per raons de comoditat expositiva i perquè, com he dit, és certament difícil mirar d'integrar allò que Petit concebia i explicava separatament, em referiré primerament a la teoria de l'oració, després parlaré de com entenia Petit el règim gramatical, a continuació faré un comentari breu d'algunes qüestions de concordança, i finalment exposaré la definició i classificació generals de les tradicionals "parts del discurs". En els altres apartats estudiaré amb més detall cada constituent oracional, i miraré de presentar les dades tan acostadament com pugui a com ho faria una gramàtica més o menys escolar d'avui.

2.4.1.2. Teoria de l'oració

Petit va definir l'oració com "la junta, ó encadenament de Paraulas, necessàries pera egressar ab claredad els pensaments; acompañadas comunament de otras paraulas, ditas circunstanciales, egressivas de alguna circunstancia, ó circunstancias de la Oració Transitiva, ó Intransitiva" (pp.

hauriem d'anar a parar als clàssics grecs, i que és allí on descobriríem el fonament del problema. La sintaxi va anar acumulant categories i conceptes de camps diferents, i sovint no va arribar a integrar-los satisfactoriament. Ana Agud (1980: 74), en el seu treball sobre la història dels casos gramaticals, ha recordat que les nocions de subjecte i predicat provenien de la lògica i van ser imposades a priori a la gramàtica, mentre que la de cas gramatical ja en Àpoloni Díscol és genuïnament sintàctica.

323v-324r). També com la "junta de Digciõns, ó Paraulas, que fan un perfèt Sentid" (p. 323v) (4).

Les paraules essencials de l'oració -Petit fa servir de vegades l'expressió parts de l'oració i de vegades l'expressió "Paraulas Essencials, ó Necessàrias" (pp. 323v-324r)- són, per a l'oració transitiva, el "Subjecte, ó Supòsid", el verb transitiu i el "Predicad, ú Oposit". Per a la intransitiva, només el subjecte i el verb intransitiu (p. 324r). A més, hi ha altres paraules o parts, les circumstancials, que es troben "regular-mènt", tant a les transitives com a les intransitives, però que no són necessàries (p. 325r).

En l'oració transitiva -en la intransitiva és tot igual, però sense el "predicat"-, el subjecte és "la Persona Gramatical, que [...] está en Nominatiu [...] y al matèx tèmps es la Persona Agènt del Verb" (p. 324r); el predicat o opòsit (també anomenat "Persona Passiènt") és "tòt lo que se afirma, ó nega de la Persona Agènt, per medi del Verb Agtiu Tranzitiu" (p. 325r); les paraules circumstancials són totes les que no són subjecte, verb ni predicat (p. 325r).

Si bé el subjecte, el verb i el "predicat" són tots tres parts essencials de l'oració, no tenen pas la mateixa jerar-

(4) Hi ha al llarg de la gramàtica altres definicions, totes semblants: "agregad de Paraulas, ó Digciõns, més ó menos numeròsas, que fan un perfèt sentid" (p. 87r) -on assenayala que periode és l'oració amb els signes de puntuació corresponents-; "deguda encadenació de Digciõns, ó Paraulas, pera egspressar nostres pensamènts ab la concertada, y congruènt locució" (pp. 9r-9v).

quia. El subjecte és, diguem-ne, el nucli de l'oració -"la Paraula Soberana, ó la Reyna de la Oració Gramatical" (p. 331r)-, la qual governa "per medi de sos Ministres, que són els Verbs" (p. 331r). Aquesta idea de la prioritat, si més no lògica, del subjecte és fàcil d'entendre si hom té en compte l'origen precisament lògic dels conceptes de subjecte i predicat, els quals es relacionen perquè el predicat "afirma" una cosa del subjecte, que és per tant anterior a la predicació.

La teoria estricta de l'oració acaba pràcticament aquí (n'hi ha algun altre aspecte que explicarem després). Hi ha, com hem vist, quatre elements: subjecte, verb, predicat i circumstancials (els entenem tots amb el sentit definit per Petit). Això és, sens dubte, una teoria incipient de les funcions sintàctiques -en un moment denomina aquests elements o parts "papers" (p. 342r)-, ja que aquests termes -tret d'un, el de verb- no designen classes de paraules sinó membres de l'oració o, cenyint-nos més a la doctrina exposada, classes de paraules en qualitat de membres de l'oració (5).

(5) Molt incipient encara en relació als "avançats" del moment. El francès Girard, per exemple, en els seus Les vraies principes de la langue françoise (1747), ja parlava explícitament de funcions i n'enumerava algunes més (veg. Agud, 1980: 130). És clar que els gramàtics escolars francesos tampoc no van incorporar de seguida les "troballes" dels seus col·legues més especulatius, sinó que ho van anar fent molt de mica en mica. Els espanyols encara van trigar més, i per això l'exposició de Petit, en relació a aquests, pot qualificar-se de relativament moderna. Ballot (1796: 26-27), per exemple, passava directament de l'oració a enumerar-ne les parts en el sentit més clàssic, és a dir, a fer la llista de les nou categories tradicionals.

Ara: Petit en cap moment no relaciona explícitament aquestes quatre funcions o classes de membres de l'oració o -precisament- "parts de l'oració" amb les altres "parts de l'oració", és a dir, les més tradicionals, les categories sintàctiques enumerades i explicades en la Dicciologia, on, a més, sempre hi ha referències a la "col·locació" de cada categoria en relació a alguna altra. Els adverbis, per posar un exemple, són definits en la Dicciologia com a mots que "manifestan las circunstancias" del verb i que se situen al davant o al darrere d'aquest (p. 310r; veg. també pp. 314v-315r, 316r), però no sabem d'una manera clara si això vol dir que són "paraules circumstancials" de l'oració. Els adjectius, per posar-ne un altre, "se ajustan" al nom perquè han d'expressar les "qualitats" de les substàncies que aquests designen (p. 137v), però tampoc no sabem si això vol dir que formen part del subjecte o que són circumstancials.

El problema es fa més complicat quan volem relacionar una cosa i l'altra amb la teoria del règim. Per Petit, el nom pot fer en l'oració diversos papers -el gramàtic vallesà, com he dit, fa servir justament aquest terme (p. 342r)-. En nominatiu, sol o acompanyat de "sos Regids", fa de subjecte, és a dir, de part essencial (p. 342r). En acusatiu, regit per algun verb transitiu, fa d'opòsit, és a dir, també de part essencial (p. 342r). En un altre cas, regit per un verb transitiu o intransitiu, fa de part accidental (p. 342r), d'on deduint que el fet d'anar regit no té a veure amb ser o no ser part essencial. Cal pensar, doncs, que el nom regit pel nominatiu és sempre

part essencial -ja que forma part del subjecte-, però que no sempre ho és quan és regit pel verb? El nom pot anar "acomboyat" per adjectius (p. 342v), que hi van al davant o al darrere, però no "regits" (p. 344r). Si l'adjectiu no és una categoria regida i tampoc no és paraula essencial de l'oració, quin element l'hi "crida"? Petit no va arribar a manifestar-se sobre molts d'aquests problemes, i és precisament aquesta manca d'explicitació el que, si bé no invalida, sí que atorga a la seva teoria sintàctica una autoritat precària.

Petit no va donar gaire més detalls sobre aquests quatre, diguem-ne, constituents majors de l'oració (subjecte, verb, opòs.t i circumstancials), i quan es va referir a altres aspectes que afecten l'oració com a totalitat va tenir molt més en compte les "parts de l'oració" tradicionals sense, com he dit, assenyalar a quin d'aquests quatre constituents podien "reduir-se". Així ho veiem, per exemple, en la qüestió de l'ordre dels elements en l'oració. A banda d'indicar, com era usual, que l'ordre natural de l'oració era l'ordre del pensament (p. 325v), va assenyalar, sense relacionar-los, un ordre relatiu a algunes de les categories sintàctiques:

1. Article
2. Substantiu (o paraula substantivada)
3. Adjectiu

I un altre a les funcions (veg. p. 325v):

1. Subjecte
2. Verb
3. Predicat

En el cas que hi hagi pronoms febles, Petit advertia que aquest ordre no es respecta, sinó que llavors és la condició de la forma verbal que ho determina. També feia saber -i em sembla una observació encertada- que si aquesta forma verbal és l'infinitiu, el gerundi o l'imperatiu, no sols porta al darrere els febles sinó qualsevol subjecte, encara que sigui un pronom fort o un substantiu: amant-te jo/aquell,... (pp. 326r, 356r) (Veg. ib. altres detalls d'ordre).

No hi ha en la gramàtica de Petit un apartat dedicat a exposar la tipologia oracional, sinó que hi figuren diverses classificacions que sembla que es van fent ad hoc, en la mesura que apareixen elements per classificar-les. Algunes tenen com a base el verb. Així, hi ha oracions transitives (si es construeixen amb un verb transitiu) o intransitives (si el verb és intransitiu) (p. 324r); actives (si el verb és actiu) i passives (si el verb és passiu); personals (si el verb és personal) i impersonals (si el verb és impersonal) (veg. pp. 362r-363v i l'exposició que faig del verb).

A més d'aquestes classificacions fetes a partir del verb, n'hi ha d'altres. En la part de puntuació Petit defineix el període com l'oració amb signes de puntuació, i el classifica primerament en quatre "especies" -comú (oració afirmativa neutra), interrogant, admiratiu i mixt (de comú i interrogant o de comú i admiratiu -, i després en dues "varietats" -període "membrat" (que té més d'un membre) i "desmembrat" (el que només

en té un)- (pp. 87r-88r). El període "membrad" és, de fet, l'oració composta. En un altre indret parla d'oracions positivo-absolutes, positivo-condicionals, negatives falses i negatives veritables (p. 346r). Al final de l'apartat del règim trobem noves classes i tipologies: interrogants i responents (preguntes i respostes) -la classe de les interrogants presenta moltes subclasses (categòriques, motivades, de lloc, de temps) (veg. pp. 364v-367r)-, vocatives, gerundives, etc. (veg. pp. 367r-368r).

Tampoc no trobem en la gramàtica de Petit unes reflexions sobre l'oració composta com a tal, fet lògic si tenim en compte que els gramàtics van començar a fer la distinció entre subordinació i coordinació a finals del segle passat (veg. Bonet-Solà, 1996: 315). Hi ha referències esporàdiques que l'afecten, però fetes normalment en funció d'alguna altra qüestió gramatical. Així, com hem vist, en la part de puntuació es parla de períodes "membrads" i "desmembrads", però aquesta referència s'estableix només per poder donar normes sobre l'ús dels signes de puntuació. En un altre indret Petit al·ludeix al cas virtual, que és l'oració que té la virtut d'ocupar el lloc d'un nominatiu o d'un cas oblic (pp. 92r, 128r), o es parla de verbs que depenen l'un de l'altre, o de verb "determinant" i determinat -verb conjugat i gerundi-, però aquesta dependència i aquesta relació de determinació sempre és vista com a relació entre dos verbs i no entre dues oracions (veg. pp. 298r-299v, 321v) (6). El mateix estudi de les conjuncions, on semblaria

(6) Ana Agud no fa referència a aquest cas virtual en el seu

que potser haurien de trobar-se normalment referències a les oracions, és concebut com a descripció dels lligams entre elements en general -i entre paraules en particular-, i no ofereix cap reflexió particular sobre els lligams entre oracions.

2.4.1.3. Teoria del règim

La definició de règim, com he dit, no és gaire explícita. Per descobrir com entén e actament Petit aquest fenomen sintàctic cal estudiar com l'aplica. Les categories que poden regir ("Regjénts", p. 175r) són, per Petit, el nom (i alguna classe de pronom), l'adjectiu, el verb (i el "participi") i la preposició (p. 171r). Ara: sembla que Petit considera que la preposició no regeix de la mateixa manera que les altres categories. De fet, en l'apartat del règim el primer que és descrit és el de les preposicions, i així perquè "són las que assenyalan" tots els casos (p. 171r) -a la p. 173v diu explícitament que les preposicions són "señals" dels casos, i a la p. 175r que en són "manifestativas"- . Sembla, doncs, que el cas no és el nom acompanyat de la preposició, sinó el nom sol, del qual la preposició és senyal. ¿Què vol dir, llavors, per exemple, "estar" en genitiu? I ¿Què vol dir que el nom, com a categoria regent, pot "tèr passar" (p. 174r), per mitjà de la preposició, un altre nom a cas oblic? De l'èxamen detallat de l'èxposició del règim i els casos de Petit pot concloure's, encara que ell no ho arriba a dir mai, que el cas és una circumstància semàntica.

llibre sobre la història de la teoria dels casos.

tica en què es troba un nom que va unit a una altra paraula de la qual depèn (7).

2.4.1.4. Concordança

Com he dit, comentaré algunes de les normes que Petit dona per a la concordança i que crec que poden tenir un cert interès avui.

1. En primer lloc, una de referent a les oracions atributives. Com se sap, la norma tradicional —i que Petit dona— és que el verb atributiu concorda en nombre amb el subjecte. Ara: sembla que el metge gramàtic no gosà qualificar d'incorrectes frases com a i b són cartes, i, en aquest cas, en atenció al fet que b "diu a vegades", a considerar-les possibles "per la figura 3. lèpsis" (pp. 119., 120.).

2. En segon lloc, les referides als casos de doble "rectoria" de concordança (p. 727.). Si l'adjectiu va darrere els noms, opina que s'ha de fer concordar amb l'últim ("Sus temors, y esperansas eran vanos"); si h. va al davant, amb el primer ("èran vans sos temors y esperansas"). Per al verb estableix la mateixa regla, permetent per la figura "la yna" (p. 729.): concorda amb el subjecte més proper: "Aquella de temór, y jo de tant riurer he caygud", però "Jo de tant riurer, y aquella de

(7) Petit recollia aquí també, si més no implícitament, una idea de certa tradició. Sembla que Escaliger va ser el primer a assenyalar que el cas no és sinònim de declinació, i que tant ell com altres gramàtics del Renaixement —Linares, per exemple— van insistir força en la caracterització dels casos com a funcions semàntiques (vegeu Agud, 1980: 108-110 i 112).

temòr han caygud".

2.4.2. Classificació sintàctica de les paraules.

El criteri que Petit utilitza per fer la primera classificació de les paraules és morfològic: hi ha dos gèneres de mots, els variables i els invariables (p. 111r). Al seu torn, els mots o "diccions" de cada un d'aquests gèneres es classifiquen en espècies, segons el quadre següent:

DICCIIONS		
1er gènere filològic = variables	1a espècie:	articles
	2a espècie:	noms
	3a espècie:	pronoms
	4a espècie:	verbs
	5a espècie:	participis
2n gènere filològic = invariables	1a espècie:	adverbis
	2a espècie:	preposicions
	3a espècie:	interjeccions
	4a espècie:	conjunctions

Per a l'ordenament morfològic de les paraules en variables i invariables era habitual la idea de fer-ho d'acord amb la gramàtica, com també ho era fer posteriorment la segona classificació (78). Així no volia dir res més que el gramàtic es entenyia que la variabilitat era el criteri més adequat de qualitat per classificar-les anterior, o, dit altrament, que a desta prioritat temporal implicava una prioritat lògica. La morfologia donava els criteris fàcils i clars per a l'agrupació feta de paraules i organit

(78) L'ordenament en gènere i espècies sí que és particular de Petit, però sembla que no hi pretenia res més que fer una presentació clara i sistemàtica (veg. pp. 133v-134r).

ració de l'e posició gramatical, però el fonament de la diversitat de classes de paraules no era morfològic. Una cosa són les característiques formals que ens fan reconèixer un mot com a pertanyent a una classe determinada, i una altra que aquestes característiques siguin la raó fonamentadora de l'existència d'aquesta classe.

De fet, el nom de parts del discurs o parts de l'oració que se donava normalment a les classes de paraules era ja una justificació lítica de tipus semàntic, ja que discurs o oració no s'entenen ben bé com a unitats sintàctiques que són l'àmbit de més una projecció de les diferents categories, sinó com a equivalents d'expressió ordenada i directa dels pensaments. Cada "part del discurs" era una paraula delimitada d'aquesta manera i que corresponia a una paraula en el pensament, i cada una d'aquestes reflexions de l'unitat. D'una manera més precisa, però, cal dir que aquesta teoria lingüística tradicional, que es desenvolupava en el món clàssic, presentava una estructura sintàctica dependència d'ordre, escol·lar i no pas d'ordre de referència (2).

722 A. A. A. vol dir que sempre s'havia entès aquest isomorfisme de la mateixa manera, ni que aquesta idea bàsica hagi impedit de descompondre el paratge en una estructura formal. Apolon, per exemple, forma el nom amb un nombre de definicions marcadament sintàctiques, però també araben formalment en el nom, que és el que s'ha aplicat semànticament. Així el fa molt diferent de la estructura de l'edat mitjana, que entenen que el que estava en div. dividia iitzava cada part del discurs era la seva pròpia manera de significar. Al Renaixement es va reaccionar contra el mentalisme medieval, però algunes de les seves incorporacions, com ara la de l'especificació semàntica per a cada categoria, no es van abandonar mai del tot.

Petit no podia ser una excepció. Cada una de les seves espècies presenta en la definició, a banda de les indicacions relatives a la seva morfologia, una especificació semàntica, la qual fonamenta la seva especificitat sintàctica -amb quina altra paraula es relacionen i per què-. Això era normal a la gramàtica del XVIII i, per bé que també s'havia fet des dels antics, és a partir de l'Estat mitjà, com he dit, que sembla que esdevé sistemàtic. Així, Petit explica que el nom designa "Substància Corpòreas, é Incorpòreas", i l'adjectiu les "Qualitats" d'aquestes substàncies corpòries i incorpòries (p. 177.). Les peculiaritats sintàctiques consisten com a conseqüència de la dicotomia semàntica. Els adjectius "se ajustan" al nom perquè han d'expressar les "qualitats" de les substàncies que requereixen d'aquests (p. 177.), i la substància és filosòfica i metafísica, i per tant, "qualitat". Els adverbis varien de forma i de significat perquè la mentar, diu, inclou en si variar el significat del verb (p. 179.). En aquest estat de la gramàtica, el cas del verb "parlar" és un cas típic de la dicotomia semàntica i sintàctica (p. 171.).

Quant al nombre i ordre de classes de paraules, Petit també mostra un rastre de la tradició. Va donar el nom i l'adjectiu en primer lloc a la classe, i després el verb i la classe independent. Cal que feu l'ant. la, l'estat gramat. al del verb i l'ant. la, el significat com a part de l'oració (p. 171.).

Com he anunciat abans, en aquest punt Petit presenta una teoria que em sembla de gran interès. Per ell, paraula (o

diferència del comú, que designa tots els individus d'una espècie, i el propi, que en designa només un). Per exemple, els noms de fonts de les persones són, a parer de Petit, comunicats, ja que no afecten un sol individu de l'espècie però tampoc tots, sinó una colla (p. 139r, 142r) (11). D'una altra banda, els noms es classifiquen en expressos i sobreentesos. En aquest darrer cas, el nom "és calla per la Figura de Construcció Elipsis" (p. 179v) i deriva en l'oració l'article amb un silent: "substantivad" o art. n. art. "substantiv. d" també (p. 179v) (12).

Com he dit, el nom en nomíatiu, sol o acompanyat de "una Re. de", fa de subjecte o de supòsit, és a dir, de part nomíatiu (pp. 140r, 108v) i s'anomena nominat "Verdader" (13).

Petit contemplem també la possibilitat que les oracions de subjecte elidit o nul, que descriu la comarca supòsit "brevitat" de la figura elipsis (p. 120r). En la seva opinió, els subjectes de primera i segona persona es poden "atualment callar", ja que s'entenen al mateix (p. 127r), però no els de tercera, ja que quedarien ineluctables,

11) Petit fa notar que les espaules dels gramàtics no coincideixen amb les dels filòsofs. Pels gramàtics, el subjecte propi és la espècie allà on hi ha un nom comú (pp. 170v, 172v, 173r).

12) Hi ha una altra classificació, de caràcter lexicològic, que afecta a noms i adjectius i que estudiaré en el capítol següent.

13) Segons Ana Agud (1981: 109), és al Renixent que es comença a afirmar sistemàticament que el nominatiu és el cas del suppositum. Petit fa servir indistintament els termes de subjecte i de supòsit, putser més sovint aquest darrer.

tret que es tracta de subjectes de verbs impersonals que no poden sinó portar precisament un subjecte de tercera persona. El concepte de verb impersonal és ampli i particular, car inclou els de la mena ploure, els impersonals passius ("Se feu la pau", "se diu que el Rèy ve"), els impersonals actius ("Diuen", "Còntan") i altres com uóclar, els quals, segons Petit, no poden tenir un subjecte de primera ni de segona persona (pp. 296v-297v, 328v-329r). Els subjectes de primera o segona persona han d'expressar-se quan hi ha dues frases seguides i oposades de subjecte diferent ("Jo plorava, quand tu revas") i quan hi ha èmfasi (pp. 328v-329r).

El subjecte o nominatiu "virtual" és, com he dit en parlar de la teoria de la frase, l'oració que, sense ser un nominatiu, té "virtut, ó forsa" de subjecte. Així, en l'oració "Que els estudiants vinguin cada dia a la lliçó em causa gran alegria", el passatge Que els estudiants vinguin cada dia a la lliçó és subjecte virtual (pp. 92r, 328r).

2.4.3.2. Complements del nom

a) Adjectius

1. Com he dit, tracto sota el mateix epígraf els adjectius i els complements preposicionals del nom perquè em sembla més ordenat i clar pensant en una exposició gramatical d'avui, però això no vol dir que Petit els relacionés de cap manera. Aquest és justament, com he assenyalat, un dels punts febles de la sintaxi de Petit. Tot i que va relacionar alguns adjectius amb

alguns pronoms o noms declinats, en conjunt no va saber-hi veure la identitat funcional.

2. Ja m'he referit a la definició de l'adjectiu, i ja he dit que, per Petit, aquesta categoria, sintàcticament parlant, "se ajusta" al nom i l'"acumbova" (p. 342v) perquè això és el que exigeix la seva naturalesa semàntica. Petit els classifica en "Verdaders" (quan van precedits d'un nom expres), substantivats (quan van precedits d'un nom sobreentès) i neutrelitzats (quan van precedits d'un mot neutrelitzant o neutrelitzat, és a dir, un pronom demostratiu o un article abstractiu) (pp. 139v-140v, 142v). La classificació sembla original seva.

3. Poden usar-se com a adverbis, i llavors van darrere el verb: "Fulano parla clar" (p. 310r).

4. Pel que fa a la posició de l'adjectiu, Petit va copiar -fent-ho saber- les normes que Salvador Puig havia donat per al castellà, sense fer-hi cap precisió (veg. pp. 342v-344r) (14).

b) Complements preposicionals del nom

1. El nom, quan fa de subjecte, pot anar acompanyat de "sos regids" (p. 342r), és a dir, d'un altre nom o pronom en cas oblic. Si els nom regits signifiquen possessió o assimilable, "ès posan" (p. 341r) en genitiu: "El sombrero del Pare". En aquest punt Petit es va adonar de la proximitat semàntica i

(14) Cfr. les normes del prevere acadèmic a Puig (1770: 47-50). Sobre la capacitat de regir de l'adjectiu, que no estudiaré, veg. les pp. 347r-351v.

funcional d'un sintagma com del pare i un adjectiu com patern, i això li va fer dir que d'un genitiu possessiu es pot "formar" un adjectiu possessiu (p. 341r), com també va indicar que a partir del genitiu de mi es formava meu (p. 341r), és una llàstima que no anés més endavant i n'establís clarament la identitat funcional, per a la qual també li hauria servit la següent descripció: els noms regits que signifiquen "Origen de Matèria, Llinatge, Pàtria, ó Nació" van en ablatiu amb de (p. 341r); dels ablatius "de Pàtria ó Nació" es formen els adjectius "Patricis, v Nacionals": "de Cataluña, Catalá" (p. 341v).

2. Els noms "Verbals", que signifiquen "més aviad acció, ó passió, que substancia corpórea, ó incorpórea" (p. 342r), a més de tenir el règim propi dels noms, "participan" del règim dels verbs corresponents. Així, diem "Lo Amor de Jesuchrist als hòmens" (p. 342).

3. Un altre complement del nom que Petit contempla és el datiu "de Adquisició" (p. 348r). Per ell, en una oració com "Ell me es Pare" aquest me depèn del nom pare, ja que aquest nom regeix genitiu de possessió. Però com que "es tanta la virtud del Datiu" (p. 347v), "fa passar" el genitiu "natural" del nom -l'hipotètic de mi- al datiu anomenat "de Adquisició".

2.4.3.3. Article

A la definició d'article (veg. pp. 135r-135v i 137r), deixant de banda els trets referents a la seva variació morfològica, hi ha tres especificacions sintàctiques: la seva

posició pronominal, el seu caràcter de senyal del gènere i nombre del nom, i el seu ofici "particularitzador" o "individuador" del significat del nom. Les dues primeres eren habituals en les definicions de la gramàtica tradicional. La tercera presenta més interès. Petit indica que els articles "particularisan, é individuán el Significad del Nom" (p. 141r) perquè fan "que és parle de un ó més individuos, ó de tots els de una Especie Gramatical, ó quasi-Especie, pero ab determinació, é individuació" (p. 141r). I explica: "si dig sens Article: Dona-àm llibres? vull dir, que tu em dones els llibres, que tu vullas, sens declarar-te quins han de sòr" (p. 141r) I afegir: "si dig ab el corresponènt Article: Dóna-àm els llibres, vull dir, que tu em dones aquells determinads, é individuads llibres, que tu ja sabs, quins són" (p. 141r).

Si bé no era estrany, tampoc no era habitual presentar els articles avui anomenats indefinits en la llista d'elements d'aquesta classe. Petit no inclou en la llista d'articles els avui anomenats indefinits, encara que sembla que sí que percep una mica la seva peculiaritat específica, ja que tampoc no els considera simples adjectius numerals sinó pronoms indefinits que "també particularisan el Significad dels Noms Comuns" (p. 142v) (15).

(15) Com se sap, sol atribuir-se la distinció entre article definit i indefinit a la gramàtica de Port-Royal. Alguns autors (Lázaro, 1949: 200; Gómez Asencio, 1981: 159) han cregut que el primer gramàtic espanyol que va fer aquesta distinció va ser Benito de San Pedro, en el seu Arte del r mançe castellano de 1769, però Ramiro Caño (1987: 67-69) ha demostrat que ja apareix en el Trilingüe (1627) de Correas, circumstància que, en rigor, prova també que els primers a fer-la no van ser

Sense donar-hi aquest nom, Petit es refereix a la funció abstractiva de l'article. En aquests casos, es considera que tant l'article com l'adjectiu s'han "Neutrelisad" -nom que reben, per tant, i no precisament el de neutre-, ja que equivalen a una construcció amb el pronom demostratiu "neutrelisand" allò, el qual "neutrelisa" les substàncies o les qualitats (p. 140r): lo barato es car sempre és explicat com a equivalent d'allò que és barat (pp. 135v, 140r-140v, 146a-146v, 176v, 182v: veq. també 2.7 4.1.d)).

Si l'article, com hem vist, no és entès solament com a senyal del gènere i nombre del nom sinó també com a paraula determinant, lògicament els noms que no s'haquin de determinar no portaran article. Petit fa una petita llista de noms que no han d'apar determinats per l'article i hi va adduint raons. Per exemple, al seu parer els noms propis no poden portar article perquè per la seva mateixa condició de propis ja estan determinats (16).

Annauld i Lancelot. Com s'ha dit (veq. Donzé, 1967; Padley, 1985: 322-324) la gramàtica de Port-Royal recull moltes aportacions anteriors, i potser no és la responsable d'aquesta distinció però sí de la seva difusió.

(16) Veq. p. 141r. Per als aparents contraexemples, com ara sintagmes de la mena El cruel Cain matà Abel (l'exemple és seu), Petit elabora diverses justificacions, algunes de cert interès (p. 141v-142r). Veq. a les pp. 142r-142v altres casos de noms que no demanen article.

2.4.3.4. Pronom

Seguint també la tradició en aquest punt, Petit defineix els pronoms com les paraules que "és posan en llog de Noms" (p. 177r). La classificació dels membres d'aquesta categoria també és de caire tradicional: personals, relatius, demostratius, possessius i indefinits (o indeterminats) (p. 177r). Dels personals només es diu que es posen "en llog dels Noms Substantius" (p. 177r) i que fan de supòsit però no regeixen (p. 355v), i, per tant, no hi dedicaré cap paràgraf.

a) Relatius

Les notes sintàctiques que defineixen el pronom relatiu són la referència a un antecedent -que pot haver-se elidit-, el fet que hi concordi (pp. 191r, 190v, 162v, 353v) i la circumstància que no tingui règim (p. 353v). Aquesta caracterització del relatiu era normal en les gramàtiques. En rigor, la seva principal inadequació és l'excessiva extensió: hi ha altres pronoms que també tenen antecedent, que també pot considerar-se que hi concorden i que tampoc no tenen règim (17).

Les formes del relatiu són, per Petit, qual, que, qui i quin (p. 191r). Els relatius que i qui són invariables morfològicament però tenen significat singular i plural i masculí i femení (pp. 173v, 190v, 192v-193r). Això fa que la definició del relatiu no sigui incoherent en allò que fa referència a la concordança, ja que una frase com la noia que canta pot enten-

(17) No he sabut trobar d'on obté Petit la idea que els relatius són també "dits de Substància" (p. 353v).

dre's com a concordada. Aquesta indicació, que pot semblar òbvia, adquireix, des del punt de vista de la història de la gramàtica catalana, un cert interès si tenim en compte que Ullastra, Ballot i altres gramàtics del XIX i de la Renaixença, segurament per manca d'atenció, van pretendre fer variables formalment aquests pronoms i, per poder adequar les formes a la teoria, van arribar a dir, per exemple, que el plural de qui era quins.

Deixant de banda la qüestió dels defectes de la definició del relatiu, l'altre gran problema amb què ens trobem per avaluar les idees de Petit sobre la codificació sintàctica dels relatius és l'absència de referències a la distinció, tan fonamental avui, entre oracions relatives explicatives i oracions relatives especificatives, i als oficis del pronom en l'oració de relatiu. Aquesta manca de referències i aquesta indistinció, però, també eren normals a l'època. D'aquesta manera, no sabem -si no ens fixem en la seva jurisprudència- si Petit veia diferències entre el relatiu subjecte i el relatiu acusatiu, o entre les funcions de que i les d'el qual.

Petit fa servir que tant en les explicatives com en les especificatives, tant de subjecte com d'acusatiu i tant per a persones com per a coses. Quant a qui, indica que es fa servir en lloc de que però només referit a persones, indicació que no sembla que signifiqui, com he dit, que sempre que es refereixi a persones hagi de revestir la forma qui (veg. p. 139r). De fet, l'exemple que dona és d'una explicativa ("Joan Petit, y

Aguilar, qui es el pare; Joan Petit, y Texidòr, qui és el Fill", p. 139v), i en les especificatives sempre hi posa que o qual (si no és subjecte) (18).

L'avui anomenat relatiu compost apareix amb totes les funcions a les explicatives i amb totes menys la de subjecte a les especificatives. Alguna vegada -molt poques quan no fa de complement nominal- el trobem sense article: "hi añaadir el Pronom Relatiu que, [el] qual se referex al nom Llibre" (p. 143v). Sembla que és un ús trobadís amb certa freqüència en escrits de caràcter culte del moment. Quant al relatiu complement nominal, l'anomenat relatiu possessiu, Petit dona com a bona la fórmula que després s'adoptà durant la Renaixença ("Las fillas són bonas qual mare ho es", p. 191r), i en diu explícitament pronom possessiu-relatiu i genitiu de possessòr (p. 191r), encara que també accepta la fórmula avui normativa, el pronom de la qual llavors és anomenat només relatiu, i no

(18) és a dir, sembla que Petit ni tan sols va tenir al cap la idea que van suggerir després altres gramàtics catalans: prescriure qui per a totes les relatives de persona -també les especificatives- on aquest pronom feia de subjecte, prescripció que engendraria frases arcaiques com la dona qui canta. En rigor, com a mínim al meu parer, l'exemple de Petit també era forçat -si bé potser no tant com amb especificatives- i exclusivament literari i, malgrat l'ús a tort i a dret que se'n fa ara en la llengua formal, poc genuí tant llavors com avui. D'altra banda, aquí hi ha un nou aspecte d'interès, que també afecta tant la llengua de Petit com la nostra i al qual els gramàtics no s'han referit mai. Si Petit explica que qui només pot usar-se amb persones, de fet ell l'usa de vegades amb coses, com a resultat d'un procés de personificació que podria formular-se en termes de recategorització semàntica i que sembla que sempre -i potser més avui que mai- ha estat viu: "no concordan [...] sino ab el Substantiu á qui cada un se aplica" (p. 191r).

relatiu-possessiu (veg. pp. 190r-191r).

Pel que fa a quin, Petit adverteix que només pot usar-se en frases interrogatives i admiratives (p. 193v), circumstància que no significa que sigui l'únic que pot fer-se servir en aquests casos. Per ell, com en general per tota la literatura culta dels segles XVIII i XIX, frases com "Qual de vosaltres es millor?", "Que hora es?" i "Ay que dolòr!" són perfectament acceptables (p. 193v) (19).

D'altra banda cal referir-se a una classificació que fa Petit de les oracions de relatiu que es correspon amb la moderna distinció entre relatives adjectives i relatives substantives. És una llàstima que només hi fes una al·lusió i que s'hi entretingués ben poc. El gramàtic vallesà classificà els pronoms relatius en Verdaders i Figurads (p. 91v) i, encara que no va explicar-ne la diferència, sembla que hi volia distingir els relatius que es troben en clàusules que ara anomenariem adjectives (relatiu verdader: "El llibre, que em portas") dels que es troben en clàusules que ara anomenariem substantives (relatiu figurad: "el que èt demano"). En altres moments anomena el relatiu sense antecedent substantivat o neutralitzat (p. 192v). No hi ha cap observació sobre la forma d'aquests relatius "figurads" en funció de propietats semàntiques o sintàctiques (20).

(19) Veg. a Ullastra (1743: 157): "que atreviment!"; a Pallot (1813: 30-31): "Qué pena!", "Qual de vosaltres es lo major?". Veg també Solà (1989b: 158).

(20) Potser pot tenir interès, en relació al que diu Solà

Finalment, cal assenyalar que observant l'ús de Petit hom pot veure que els relatius amb funcions preposicionals sembla que poden presentar possibilitats com aquestes: "En las demés, doncs, Digciòns, en que nò és pronuncia la i" (p. 47v); "aquells ó aquellas ab qui parlan; [...] aquellas de qui parlan" (p. 177v). Petit, però, no en diu específicament res.

b) Demostratius

Petit els anomena, a més de demostratius, "Pronoms Adjectius" i "Veus Pronominals Adjectivas" (p. 140r), tot i que els considera pròpiament pronoms. El seu ofici és "demostrar" persones o coses, remotes o pròximes, de la primera o la segona persona gramaticals (p. 181r). Petit no es refereix explícitament als termes de referència i, en qualsevol cas, no preveu que els demostratius puguin correspondre a la tercera persona gramatical. Considera el pronom aquell tant de primera persona com de segona. El seu esquema seria aquest:

1. est i aquest = 1a persona
2. eix i aqueix = 2a persona
3. aquell = 1a i 2a persones

A més, tenen la funció, com l'article, de particularitzar i individuar els noms (pp. 142r, 143r-143v). En el cas de l'anomenat demostratiu neutre, Petit creu que la seva funció principal és "demostrar" una "substància" que ha estat "neutralit-

(1972: 165) sobre la coordinació de relatives substantives, aquest ús de Petit: "Són Primera-mènt els qui, ó las que parlan" (p. 177v).

zada". Considera que hi ha un procés com aquest: si volem referir-nos a una cosa sense dir-ne el nom, hi podem posar sols l'adjectiu, que esdevé substantivat i conserva el gènere i nombre del nom elidit. Si, en canvi, encara volem elidir més notes del nom, com ara els essentats gènere i nombre, llavors hem de "neutralitzar" l'adjectiu -única cosa que quedava, amb l'article, per tal com el nom ja s'havia elidit-, i això ho fem amb un pronom "neutralitzant", és a dir, un demostratiu com allò o això (pp. 140r, 146r, 147r, 182v).

c) Possessius

1. Petit els defineix com els pronoms que "és posan en llog del Nom de alguna Persona gramatical Possessòra [...] y que poden convertir-se en Genitiu de Possessòr" (p. 184r). Afirmar que es poden convertir en "Genitiu de Possessòr" vol dir, com explica Petit mateix, que és el mateix dir el fill teu que el fill de tu (p. 190r). Substitueixen, per tant, els pronoms personals (veg. p. 184v). Això explica que no els consideri mai adjectius, ja que sempre ocupen una posició nominal.

2. Quant a la distribució, afirma que poden posar-se davant o darrere el nom indiferentment (pp. 185r, 354r).

3. En les oracions exclamatives creu que l'ús prescriu els possessius forts, encara que en teoria es pugui fer servir els febles: millor fill meu ' que mon fill ' (p. 186r).

2.4.4. El Sintagma verbal

2.4.4.1. Verb i complements nominals

La definició de verb presenta poc interès. Prescindint de les referències a la variació morfològica, només s'hi diu que significa "Acció ó Passió gramaticals" (p. 175v). Els verbs que signifiquen acció són actius, i els que signifiquen passió, passius (pp. 207v, 288r). En els verbs passius no coincideixen agent i nominatiu sinó que són inversos: el pacient és nominatiu i l'agent "Acusatiu, ó Abblatiu" (p. 208r). Com he dit, en cap moment no es relacionen funcionalment els complements adverbials del verb amb els complements nominals. Sembla que Petit creu que els primers acompanyen el verb per la seva mateixa naturalesa, i els segons pel seu caràcter "regit". En aquest subapartat em referiré als segons, i en el següent als primers.

Els complements nominals del verb, és a dir, en termes de Petit, els casos regits pel verb, s'organitzen en funció del caràcter del mateix verb. Sembla que aquí Petit no va tenir cap intenció d'innovar res, i de fet la seva exposició presenta un aire netament tradicional. Potser, a diferència d'altres obres de l'època, la del gramàtic vallesà ofereix, a partir dels pressupostos habituals, una explicació formalment més ben travada, amb menys esclertes i punts foscos.

a) Verbs transitius

Així, explica que entre els verbs actius n'hi ha de transitius -l'acció ha de "passar" de l'agent (o nominatiu o

supòsit) al pacient (o acusatiu o opòsit) perquè l'oració sigui correcta- i d'intransitiu -aquesta acció "és queda" en l'agent- (pp. 207v-208r, 286v-287r, 355v-356r, 359r). El verb transitiu regeix acusatiu "de Persona Passient", anomenat opòsit, que és part essencial de l'oració transitiva (pp. 342r, 356r-356v, 359r). L'opòsit és introduït amb la preposició a si és persona i sense preposició si és cosa (pp. 357v, 359r-359v), i pot conèixer-se canviant-lo per un clític d'acusatiu (pp. 287v, 324r). Reconèixer els verbs transitius serveix per saber quins verbs accepten conjugació passiva (pp. 287v-288r, 364r). És interessant la següent remarca: hi ha verbs que semblen transitius però que no ho són. Es tracta de verbs que porten un pronom clític "per Pleonasme, ó Redundància, pera donar major vivesa a la Oració, y no per Acusatiu" (p. 208r; veg. pp. 287r, 356v).

La noció d'opòsit -o d'acusatiu de "Persona Passient"- pot dir-se que coincideix prou amb la moderna de complement directe. En canvi, per Petit opòsit no és el mateix que acusatiu. Aquesta darrera noció és més extensa i inclou també alguns -no pas tots- dels complements que avui denominariem de règim preposicional, preposicionals d'objecte o preposicionals de primer nivell. El verb transitiu és, doncs, el que porta un opòsit, no pas el que porta un acusatiu (21).

(21) Veg. exemples en els paràgrafs que dedico al verb intransitiu. En realitat, els verbs que Petit considera que porten acusatiu però no opòsit són verbs que en llatí regien acusatiu, però que en català tenen règim preposicional. De fet, sembla que la idea d'identificar verb transitiu amb verb que

Entre els verbs transitius n'hi ha que són "mera-ment" transitius i n'hi ha que, a més, són recíprocs o reflexius (pp. 286v-287r, 357r). A banda, els verbs transitius, a més del seu acusatiu opòsit, poden portar altres complements -poden "regir" altres casos- (pp. 359v-361r). Aquests altres complements -aquests altres casos- seran, llavors, part accidental de l'oració (p. 342r). Poden ser un altre acusatiu no opòsit (p. 360r) o genitiu, datiu i ablatiu (veg. pp. 359v-361r). En línies generals aquests altres casos coincideixen amb els avui anomenats complements de primer nivell, però no sempre (veg. comprar, p. 360v).

Com a particularitat, Petit fa notar que hi ha verbs d'acusatiu de cosa i datiu de persona que, quan no presenten l'acusatiu de cosa, el datiu de persona esdevé acusatiu: Jo la ensenarè (p. 360r); i també que hi ha verbs poden regir o bé acusatiu de cosa i datiu de persona, o bé acusatiu de persona i ablatiu de cosa: "Jo li vestesc la capa" i "Jo èl vestesc ab la capa" (p. 360r). També va notar la forga "transformadora" del clític se per convertir un verb transitiu ("olvidi lo agravi") en intransitiu ("te olvidáres de la carta") (pp. 356v-357r).

Hi ha, finalment, alguns casos que Petit descriu com a

porta acusatiu és relativament moderna. La noció de transitivitat es troba en primer lloc en Priscià, el qual l'entén més aviat semànticament, i, doncs, per aquest autor un verb transitiu pot regir un cas oblic. Durant el Renaixement es va tendir a identificar transitivitat amb règim acusatiu, però de fet aquesta identificació no es va imposar, i les gramàtiques dels segles XVII i XVIII fluctuen en aquest punt (veg. Gómez Asencio, 1985: 128-138).

possibles amb tots els verbs, tant transitius com intransitius. Són l'anomenat datiu d'adquisició (p. 361r), que no és exactament el mateix que el datiu d'interès, sinó la suma del datiu d'interès i el datiu possessiu ("Jo li amo al fill", "El fill se-li mor"); i els ablatius d'instrument, causa, mode, etc. (pp. 361r-361v). Com amb altres aspectes, aquí Petit no va arribar a relacionar funcionalment aquests ablatius amb els corresponent adverbis causals, modals, etc. És una llàstima, perquè s'hi va quedar just a la porta.

b) Verbs intransitius

El verb intransitiu no té opòsit, però alguns també poden regir acusatiu, que llavors no és "de Persona Passient" i, per tant, no és opòsit (pp. 356r-356v). Són els verbs que Petit anomena intransitius-gramaticals, de moviment o de trànsit (passar per Mataró o anar al camp) - (p. 358r). Els verbs intransitius, a més d'aquest "acusatiu no opòsit", regeixen altres casos, que seran sempre "parts accidentals" de l'oració. Això dependrà, però, de cada verb, en funció del seu significat (pp. 356r-356v). N'hi ha que regeixen genitiu (p. 356v), datiu (p. 357v) i ablatiu (p. 358r-358v), però aquests casos no sempre coincideixen amb unes preposicions determinades. D'altra banda, com he assenyalat, per Petit tots els verbs intransitius poden portar datiu d'adquisició i ablatius modals, causals, instrumentals, etc.

A més, entre els intransitius cal comptar, com he dit, els

aparents transitius, que són els que porten clítics que Petit anomena redundants o pleonàstics, és a dir, verbs de la mena en moro; i, com he assenyalat també, els "transformats" en intransitius, a partir de transitius, per mitjà del clíctic se ("olvidi lo agravi" passa a "te olvidáres de la carta") (pp. 356v-357r). La construcció de la mena ser-li pare, com he dit, no es considera de verb regent de datiu, sinó que aquest datiu es considera del nom pare, obtingut a partir del genitiu d'ell (pp. 359r).

c) Verb "ser", atributs i predicatius

1. No trobem en la gramàtica una descripció estricta de l'oració atributiva. Ara: per la peculiaritat formal de l'atribut -no porta preposició i concorda amb el subjecte- era impossible no referir-s'hi. Així, Petit va explicar que el verb ser, com a verb "substantiu" (pp. 214r, 330v), podia significar "essència" i llavors es col·locava entre dos nominatius, el segon dels quals anomenava nominatiu concordat (pp. 330r, 358v) (22).

2. Per Petit, a més del verb ser, que és el "Primer y

(22) Petit no va fer servir els termes atribut ni còpula, tot i que aquest darrer de fet ja circulava desde l'Edat mitjana (veg. Agud, 1980: 88). La denominació de verb substantiu, que utilitzava per referir-se a ser, tenia una llarga tradició. Com se sap, entre els autors que a partir del segle XVII van orientar-se en el racionalisme d'arrel cartesiana, com ara els gramàtics de Port-Royal i els seus seguidors, aquesta denominació fou substituïda per la de verb únic, com a conseqüència del canvi del punt de vista ontològic pel lògic. Potser aquí tenim una nova prova que Petit no devia conèixer els gramàtics generals i logicistes del XVIII francès.

Principal" (p. 330v) entre els que admeten nominatiu concordat, també n'admeten els verbs "denominatius, ó Vocatius" (dir-se, anomenar-se); els grup format per viure, estar, exisitir, quedar-se i venir; els verbs "de judici" (aparèixer, ser judicat); els verbs "de positura del cos" (córrer, caminar); i en definitiva tots els verbs si admetien un complement que fos "egspressiu de alguna qualitat" del subjecte (jo llegeixo quiet) (pp. 330r-330v).

3. "Ser" i "Estar". Petit no demostra tenir consciència de cap particularitat o dificultat especial en l'ús d'aquests dos verbs en català. Els inclou tots dos en la llista de verbs que signifiquen "egsistència, ó quietud" i regeixen ablatiu, tant amb la preposició en com amb la preposició a: "Jo sò en Barcel·lona, ó a Barcel·lona" (p. 358v) i "Jo estic en Barcel·lona, ó a Barcel·lona" (pp. 358r-358v), però no explica si hi veu cap diferència semàntica. Indica que una construcció com "présent jo" conté un verb elidit, que és ser o estar: "Estand, ó Essenc jo present; ó quand estaba, ó era jo present" (p. 361v) (23). El verb ser, a més, pot significar essència ("La plata es blanca"); possessió -i llavors regeix genitiu de "Possessòr"- ("L'or es del Pare"); càrrec, obligació i ofici ("Es del vassall obehir"); i causa, motiu, utilitat i dany ("La tua carta li fòu de grand alegria") (pp. 358v-359r). El verb estar serveix per respondre a les preguntes "fins a quan?" ("Hi

(23) En un altre moment, referint-se de nou als verbs de quietud, conjuga el verb estar pronominalment: "Estar-se en Barcel·lona, ó estar-s'hi" (p. 363v).

estarè fins al añ vinènt") i "per quant temps?" ("Hi estarè per un, ò dos aïhs") (pp. 365v-366r) (24).

d) Verbs impersonals

Els verbs, al marge del seu caràcter d'actius o passius, poden ser personals i impersonals. Tot el que hem vist fins ara afecta els personals. Els impersonals poden ser actius o passius. D'actius, n'hi ha de dues classes. Els actius "de absoluta Potestad" (ploure, nevar) només admeten la conjugació de tercera persona sense expressió d'agent ni de pacient (pp. 288r, 296r); els impersonals actius plurals només admeten la conjugació de tercera persona plural -diuen, parlan- (p. 296v). Entre els transitius no reflexius n'hi ha que porten el clític se i que, encara que semblen reflexius, no ho són. El clític serveix llavors per "formar" verbs que Petit anomena "Impersonals Passius" -se escriu, se viu- (pp. 296r, 287v-288r, 357v, 364v). Finalment, Petit es refereix als "Infinitius Impersonals", que són els infinitius que no porten subjecte, ni explícit ni sobreentès: "Es precis Amar à Deu" (p. 297v).

2.4.4.2. Adverbi

El tractat de l'adverbi (pp. 309v-315r) ofereix molt poca

(24) La idea que aquest punt de la sintaxi catalana és complex segurament neix al segle XX. He examinat una colla de gramàtiques catalanes del XIX -no pas totes- i no hi ha cap referència a aquest problema. És possible que no existís un "problema" en l'ús oral d'aquests verbs (fet que no vol dir pas que si algú hagués volgut descriure la intuïció dels parlants se n'hauria sortit), encara que la llengua literària presentava de fets ja alguns calcs.

originalitat. La seva organització i el seu contingut són molt semblants, per exemple, als de les gramàtiques de Puig (1770: 139-146), la RAE (1796: 230-245) i les gramàtiques castellana i catalana de Ballot (25). La definició d'adverbi (p. 309v), les indicacions que els mots d'aquesta categoria "manifestan las circunstancias" del verb (pp. 310, 314v-315r, 316r), que no tenen règim (pp. 315r, 316r), que poden provenir d'adjectius usats "con Adverbis" (p. 310r), que sempre demanen un verb encara que sigui elidit (pp. 310r-310v), que es classifiquen segons un doble criteri lexicològic -el mot és meu- (en simples, compostos i frases adverbials, pp. 310v-311r) i semàntic (pp. 311r-314v), apareixen d'una manera molt semblant en totes aquestes obres.

Potser Petit, en aquest punt, va seguir més Ballot (1813) que altres, del qual va voler copiar explícitament, a més, la llista d'adverbis, i amb referència al qual potser va voler destacar-se una vegada més. Dic això perquè justament abans de donar l'esmentada llista d'adverbis de Ballot, Petit havia donat la seva, en la qual l'aspecte més destacable és la profusió de classes semàntiques d'adverbis. Contra les vuit classes de Ballot (1813), Petit en va donar vint (26).

(25) Veg. Ballot (1796: 156-160) i Ballot (1813: 96-95). En canvi, al costat de totes aquestes gramàtiques, la d'Ullastra [1743: 62-63 i 193-195] resulta molt més pobre.

(26) Són aquestes (pp. 311r-314v): de lloc, temps, quantitat, qualitat, afirmatiu, negatiu, optatiu, demonstratiu, d'ordre, interrogatiu, de dubte, exclusiu, electiu, congregatiu, diminutiu, intensiu o augmentatiu, comparatiu.

Tot això a banda, Petit sí que va fer una breu al·lusió d'interès -però no al tractat corresponent- a l'existència d'adverbis demonstratius com ara allí o allà (p. 183r) -la referència és tan curta, però, que no se'n pot comentar res-, i a la capacitat d'alguns adverbis de fer de preposicions (lluny en frases com lluny de la ciutat, p. 316r), al·lusions que no trobem fàcilment en altres gramàtiques del moment.

Finalment, pot tenir interès avui saber què pensava Petit de la coordinació d'adverbis en -ment. Com era usual en la llengua escrita de l'època, el gramàtic vallesà estableix, al contrari del que fa el català formal d'avui, la caiguda del primer -ment (p. 310v).

2.4.5. Altres categories

2.4.5.1. Preposició

Potser l'aspecte més notable del tractat de les preposicions (pp. 315r-319r) és la insistència en la distinció sintàctica entre aquesta categoria i la d'adverbi. Petit repeteix unes quantes vegades que la diferència consisteix en el fet que les

superlatius, assimilatius i modals (la majoria d'acabats en -ment, si no s'han inclòs en cap classe, són modals o de qualitat, p. 314v). Ni Ballot (1796) ni la RAE (1796) n'havien donat tantes. En les gramàtiques que es van escriure des de l'antiguitat greco-llatina fins al Renaixement també hi havia llistes molt llargues de classes semàntiques d'adverbis, però a partir de llavors es van anar reduint fins a vuit o nou com a màxim (veg. Gómez Asencio, 1985: 170-171). Segurament aquest retorn a la proliferació també respon a la voluntat sistemàtica i exhaustiva de Petit, tot i que també degué recolzar-se en l'autoritat de Salvador Puig (1770: 140-146), que n'havia donat vint-i-quatre.

preposicions regeixen cas i els adverbis no (pp. 315r, 316r-316v, 332v), i assenyala que només per aquesta propietat els adverbis poden "fer paper de Preposicions" i les preposicions d'adverbi (pp. 316r-316v). Per exemple, Petit creu que hi ha una preposició després i una preposició antes (no coneix abans), a banda dels després i antes adverbials. Potser Petit va obtenir la idea de Ballot (1796: 162; 1813: 85-86), que també hi fa referència -no, en canvi, la RAE (1796)-, però el que al meu parer el distingeix del prevere barceloní és que Petit va establir aquest criteri com a fonamental, i això -i la insistència a dir-ho- demostra que hi va veure una característica bàsica. De fet, i crec que una cosa és conseqüència de l'altra, el tractament que fa Petit de les preposicions és més sintàctic -centrat en la seva capacitat de "regir"- que no pas el de Ballot, que se centra -com la RAE (1796)- en el contingut semàntic de cada preposició. Potser hem de veure en aquesta característica una forta dependència de les gramàtiques llatines.

El paper de les preposicions és, doncs, el d'assenyalar els casos (p. 331r). Petit fa una llarga llista dels casos que cada preposició "assenyala", casos que, com he indicat en parlar de la teoria del règim, són de fet circumstàncies semàntiques dels noms "regits". No hi ha una correspondència exacta entre casos i preposició, de manera que un cas pot ser "assenyalat" per més d'una preposició, i una preposició pot "assenyalar" més d'un cas. Els diferents casos amb les corresponents preposicions que

van apareixent són, d'una banda, els que després trobem explicats de nou com a regits pels noms o pels verbs, i que ja he anat descrivint quan em referia als complements d'aquestes categories. De l'altra, hi ha casos amb altres preposicions, de les quals no es parla en els tractats del règim nominal i verbal (veg. pp. 331r-340v). L'acusatiu, per exemple, pot anar "assenyalat", entre altres, per les preposicions entre, contra, segons, però després no es dirà quins verbs regeixen aquests acusatius, ni si hem d'entendre -sembla que no- que ho porten fer tots.

Al marge d'aquestes questions, pot tenir interès fer algun comentari sobre les idees de Petit relatives a l'ús d'algunes preposicions.

1. En primer lloc, cal fer saber que el metge vallesà admet com van fer gairebé tots els gramàtics catalans fins a Fabra, una sèrie de preposicions avui totalment bandejades de la llengua formal: cerca, antes, detràs, tras, ball.

2. Pel que fa a per i per a (per ell per i pera), Petit afirma primerament que aquestes preposicions vulgarment es confonen (p. 334r), i dóna tot seguit unes instruccions breus per evitar-ho. Creu que per a s'usa per significar dany i profit -i llavors regeix datiu- i per significar finalitat, motiu i destinació -i llavors regeix acusatiu- (els exemples que dóna no tenen en compte si la preposició "regeix" o no infinitiu, ni el verb del qual depèn). Per, en canvi, a més d'acompanyar verbs de moviment, s'usa en lloc del pro llatí i

amb sentit causal (veg. pp. 334r-334v). En general, pot dir-se que les observacions de Fetit no contribueixen a fer llum sobre els problemes en l'ús d'aquestes preposicions que es plantegen els gramàtics d'avui.

3. Quant a la preposició fins, creu que no pot anar sola i que sempre ha de fer-se servir juntament amb la preposició a (p. 336v). No explica quins motius li ho fan pensar.

4. Considera les oracions d'infinitiu causal correctament introduïdes amb la preposició per -que de vegades considera conjunció-, i el complement agent i altres complements causals tant amb la preposició per com amb la preposició de (pp. 298r, 322v, 332r, 348v): "Ho feu de pura pòr", "Jo ò amad [...] de tu, ó per tu", "Jo vindré [...] per estar bo".

Un últim aspecte que presenta interès, per bé que secundari, és el bandejament dels prefixos procedents de preposicions llatines de la classe de les autèntiques preposicions catalanes. Fetit és molt clar en aquest punt. Per ell, "las que se usan en Composició" no són "verdaderas Preposicions" perquè "no reje en cas; sinò que serve en pera compóndrer várias Digciòns" (p. 315v). En aquest sentit, el metge setcentista fa un petit pas endavant i s'atreveix a afirmar el que no van arribar a dir Füg (1770: 175), la RAE (veg. 1796: 247) ni Ballot (1796: 161-162; 1813: 87) ni, per descomptat, Ullastra [1743: 60-61] (27).

(27) Ni, tal com ens en informa Gómez Asencio (1985: 174-175), i a excepció de la RAE (1771) -que després va fer un pas enrere-, cap gramàtic espanyol fins a Salvà.

2.4.5.2. Interjecció

Tampoc en el tractament de la interjecció va pretendre Petit apartar-se dels patrons heretats. Les pàgines del gramàtic setcentista (pp. 319r-320v) ofereixen una definició i caracterització d'aquesta suposada classe de paraules molt semblants a les que poden trobar-se a la gramàtica de la RAE o a Ballot. Si el particularitza el fet de referir-se a la lliure posició de la interjecció (p. 319r) -no en parlen Ballot ni la RAE-, això cal atribuir-ho a la major influència en aquest punt de la gramàtica llatina, que normalment sí que s'hi referia (veg. Gómez Asencio, 1981: 299).

Hauria tingut més interès que Petit hagués fet més esforç per recollir interjeccions que ell considerava catalanes. Ballot (1817: 96) havia escrit que "casi son las mterias [sic] en todas las lenguas" (1817: 96). En canvi, Petit opinava que "Cada Idiome té sas Interjeccions, com y també cada individuo, ó cada Persona; y s'hi ha de indecènts que délen evitar-se" (p. 319v). Malgrat aquesta declaració prometedora, el gramàtic vallesà no va explotar la seva idea, i es va limitar a copiar la llista d'interjeccions de Salvador Fuig -feta precisament per al castellà- i a afegir-ne alguna més (veg. pp. 319v-320r).

2.4.5.3. Conjunció

Com la tradició i la major part de les gramàtiques del moment, Petit defineix la conjunció com la part de l'oració que

serveix per unir paraula o oracions (p. 320v), i, com també feien molts dels tractats gramaticals de l'època, les va dividir segons el mateix doble criteri que va utilitzar per classificar els adverbis: d'una banda hi havia conjuncions simples i compostes; de l'altra disjuntives, condicionals, etc. (pp. 92r, 321r). Aquesta darrera classificació, diguem-ne semàntica, no era pas ben igual, però, a totes les gramàtiques. La llista de classes podia ser més llarga o més breu, i no coincidir en els noms. N'hi havia, amb tot, que eren més comunes que altres. Així, les classes copulativa, disjuntiva, condicional, causal i adversativa poden trobar-se en gairebé tots els autors (28). Les altres varien més, i en aquest punt sembla que Petit no va tenir la prouja de l'extensió, ja que, si bé va dividir les copulatives (les seves conjuntives) en copulatives i denegatives -divisió que sembla que no practicaven els autors del XVIII, encara que sí que havien practicat autors anteriors com Jiménez Patón-, no va incloure, per exemple, les continuatives ni les finals (29).

Encara que, com feien alguns gramàtics del període (veg.

(28) Veg. RAE (1771: 222; 1796: 263), Ballot (1796: 167; 1817: 98-99), Wailly (1754: 106-108) -que anomena alternatives les disjuntives i motivales les causals- i el que reporta Gómez Asencio (1995: 177-182). Petit, potser també aquí més proper a la gramàtica llatina, anomenà conjuntives les copulatives (p. 321r). Ullastra, en aquest punt com en altres que hem vist, es queda molt al marge d'allò que sembla habitual: dedica molt poc espai a aquest tema, no classifica les conjuncions -i només en dona dues (la i i la e)- i presenta la disjunció com a classe de mots diferent [1747: 64-65].

(29) La RAE (1796) incloïa aquestes dues classes, Ballot (1796) les continuatives i Ballot (1817), potser per influència francesa, substituïa aquestes per les transitives.

Gómez Asencio, 1985: 178-179), Petit va assenyalar que la "conjuntiva" que unia un verb a un altre verb del qual depenia (pp. 92r, 321v), no va formular -com tampoc no van fer els gramàtics espanyols del moment- una distinció primària entre conjuncions coordinants i subordinants (veg. 2.4.1.2.).

Pel que fa a aspectes més directament relacionats amb la història de la codificació catalana, pot tenir interès indicar que per Petit -com per Ullastra i per Ballot- la conjunció e tá, al costat de la conjunció i, plena carta de ciutadania en la llengua escrita (veg. p. 321r i passim; Ullastra, 1743: 65; Ballot, 1813: 98 i passim).

Una darrera qüestió, que s'escapa dels límits dels meus objectius però pot tenir interès que apunti, és que Petit fa servir algunes conjuncions o construccions conjuntives que després la llengua escrita ha abandonat. Així i, si que també ("Las Digcions. Compostas [...] déuen dividir-se [...] hò sols á cap de Palla, si que també en midj de Línea", p. 80v; veg. n. 164v i passim); encaraque -unit- (p. 79v i passim); com i també ("En quin cas póden sèr rejidas las Enclíticas Singulares [...]; com y també las Plurals", p. 362v; veg. p. 159v), i eo ("Artiggles Gramaticals; eo Individuos de la 1ª Especie de Digcions Variabbles", p. 135r), que no equival a la moderna i/o -com afirma Moran (1987: 318)- sinó a l'o equatiu, com fa saber Petit mateix (p. 321v-322r).

3. CONCLUSIONS

3. CONCLUSIONS

1. No hem d'explicar-nos la redacció de la gramàtica catalana (1796-1829) de Joan Petit i Aguilar (1752-1829) com a símptoma d'un procés de recuperació lingüística i cultural del país, ni com a testimoniatge d'actituds de "defensa i il·lustració" del català en el segle XVIII. Més aviat cal entendre-la com una resposta normal als estímuls lingüístics i gramaticals ambientals de l'Europa de la seva època: dignificació i difusió dels vulgars, ensenyament en la pròpia llengua i de la pròpia llengua i inici de la progressiva implantació de les gramàtiques escolars dels idiomes vulgars.
2. La gramàtica de Petit és una obra de pretensions didàctiques pràctiques, que cal inserir en la tradició escolar catalana -fluïda per aquests estímuls, com a continuïtat espontània dels textos d'ensenyament de llegir i escriure i de les gramàtiques llatines dels medis docents. L'autor va seguir la teoria gramatical d'aquesta mena d'obres, i no coneixia altres eines teòriques i analítiques que en aquell moment eren més modernes.
3. Això no vol dir que la obra de Petit no reflexioni sobre l'herència teòrica que segueix, ni que no tingui originalitat en aquest aspecte. Petit és original per la seva peculiar concepció de les relacions orgàniques entre les "parts" de la gramàtica i pel caràcter innovador de la seva terminologia descriptiva.
4. El caràcter instrumental de l'idioma que volia descriure i

variació diastràtica del català (oposició erudit-plebeu), sobre la tradició escolar catalana de gramàtica llatina o sobre l'ensenyament tradicional de primeres lletres. Moltes d'aquestes informacions, però, només podran valorar-se i aprofitar-se en el context de recerques àmplies de caràcter monogràfic. De moment, l'edició d'aquesta gramàtica posa a l'abast dels estudiosos aquestes informacions, i constitueix un primer pas per fer possibles aquesta valoració i aquest aprofitament. Crec que deixar la gramàtica catalana de Petit inèdita constituïa un luxe que la història de la nostra cultura, molt pobre en aquesta mena de documents, no podia permetre's.

4. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

AARSELF, Hans (1986): Joseph de Maistre and Victorian thought on the origin of language and civilization, dins STUDIES (1986), pp. 96-108.

ABELLÓ JUANPERE, Joan (1989): Actitud d'Antoni Fluigblanch enfront de la llengua catalana entre 1811 i 1832, dins SEGON CONGRÉS, pp. 215-225.

ACTAS (1988)= Actas del I Congreso Internacional de historia de la lengua española, 2 vols., Madrid, Arco/Libros.

ACTES (1976a)= Problemes de llengua i literatura catalanes. Actes del II Col.loqui Internacional sobre el català, Montserrat (Barcelona), PAM.

ACTES (1976b)= Actes del Tercer Col.loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes, Oxford, The Dolphin Book Co.

ACTES (1977)= Actes del Quart Col.loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes, Montserrat (Barcelona), PAM.

ACTES (1980)= Actes del Cinquè Col.loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes, Montserrat (Barcelona), PAM.

ACTES (1983)= Actes del Sisè Col.loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes, Montserrat (Barcelona), PAM.

ACTES (1984)= Actes de les 5enes Jornades d'Història de l'Educació als Països Catalans. Vic, del 31 de març al 2 d'abril de 1982, vol. II [= Llengua i educació en una perspectiva històrica], Vic, Eumo.

ACTES (1985a)= Actes de les 7enes Jornades d'Història de l'Educació als Països Catalans. Perpinyà, del 2 al 5 de maig de 1985. Escola i Estat, Vic, Eumo.

ACTES (1985b)= Actes del I Congrés de Llengua i Literatura Catalanes al Segon Ensenyament. Celebrat a la ciutat de Tarragona els dies 4, 5, 6 i 7 de maig de 1983, a cura de Jordi Grifoll, s.l.c. [Barcelona], Generalitat de Catalunya, Departament d'Ensenyament.

ACTES (1989a)= Actes del vuitè Col.loqui internacional de Llengua i Literatura Catalanes, vol. I, Montserrat (Barcelona), PAM.

ACTES (1989b) = Actes del vuitè Col·loqui internacional de Llengua i Literatura Catalanes, vol. II, Montserrat (Barcelona), PAM.

AGUD, Ana (1980): Historia y teoría de los casos, Madrid, Gredos.

ALARCOS LLORACH, Emilio (1967): Los rasgos prosódicos, dins PROBLEMAS (1967), pp. 1-8.

---(1976): El sistema verbal del català, dins ACTES (1976b), pp. 15-25. Reproduït dins ALARCOS (1983), pp. 119-136.

---(1983): Estudis de lingüística catalana, Barcelona, Ariel.

ALBIÑANA, Salvador (1987): Els estudis clàssics a la Universitat de València durant el segle XVIII, "Afers" (Catarroja), núm 5-6 (1987), pp. 489-515.

ALEGRET, Antoni (1797): Discurso sobre la lengua catalana, ms. de la RABLB.

ALONSO MONTERO, Xesús (1968): Realismo y conciencia crítica en la literatura gallega, Madrid, Ciencia Nueva.

ÁLVAREZ, Emmanuel (1575): De institutione grammatica libri tres, Venècia, Apud Bayam. Edició utilitzada: Barcelona, Franciscus Rosalius, 1895.

---(1764): Prosodia del M.R.P. ---, de la Compañia de Jesus. Ilustrada y aumentada [...] por el Lic. Joseph Peiry y Pastor, Cervera, Imprenta de la Real Universidad.

ALZINA i SEGUÍ, Pere (1984): Llengua i educació a Menorca. Aproximació històrica al fet lingüístic illenc, dins ACTES (1984), pp. 48-63.

AMAT, Fèlix (1778a): Logicae rudimenta ad usum Seminarii Episcopalis Barcinonensis, Barcelona, In Oficina Bernardi Pla. He utilitzat una edició sense portada, en la 1a pàgina de la qual hi diu Logicae rudimenta praenotanda [XXII + 60 pp.], que pot ser la de 1784 (veg. Marcet-Solà, Rep., p. 27).

---(1778b): Logicae institutiones ad usum Seminarii Episcopalis Barcinonensis, Barcelona, In Oficina Bernardi Pla. Edició utilitzada: Logicae institutiones ad usum Seminarii Episcopalis Barcinonensis editae, editio secunda, Barcelona, In Officina Bernardi Pla, 1784.

ANGELON, Manuel (1854): Guía satírica de Barcelona, Barcelona, Imprenta de Ramírez. Cito de la següent edició: Barcelona, Ediciones Librería Millá, 1946.

ANGLÈS, Pere Màrtir (1742): Prontuario orthologi-graphico trilingue. En que se enseña a pronunciar, escribir, y letrear correctamente, en latin, castellano, y catalani con una idia-graphia, ó arte de escribir en secreto, ó con llave idia-graphica. Su autor ---, Barcelona, Mariano Soldevila Impressor; s.d. [1742].

ANGUERA, Montserrat (1980): "Introducció" a ULLASTRA (1980), pp. VII-LXVIII.

---(1981): Notes sobre la gramàtica ullastriana, dins ESTUDIS (1981a), pp. 65-79.

ANÒNIM (s. d.): Diccionari català, ms. 360 de la Biblioteca del Seminari de Barcelona.

APOLONIO DÍSCOLO (1987): Sintaxis, introducció, traducció i notes de Vicente Bécades, Madrid, Gredos.

ARISTÒTIL, Poètica, text i traducció de J. Farran i Mayoral, Barcelona, Fundació Bernat Metge. 1926.

ARITZETA, Margarida (1982): Un filojansenista: Jaume Cesat (Barcelona, 1757 - Valls, 1809). Presentació d'un manuscrit de poesies, Valls, Omnium Cultural Alt Camp.

ARNAL, Antoni (1987): La controvèrsia sobre els llenguatges naturals en els segles XVII i XVIII, Tesi doctoral, inèdita, Universitat de Barcelona, Facultat de Filologia.

ARRIVÉ, M.; J.C. CHEVALIER (1970): La grammaire. Lectures, París, Klincksieck. Utilitzo la reimpressió de 1975.

BADIA, Lola (1989): A propòsit de Ramon Llull i la gramàtica, dins ESTUDIS (1989), pp. 157-182.

BADIA i MARGARIT, Antoni M. (1950): "Regles de esquivar vocables o mots grossers o pagesívols". Unas normas del siglo XV sobre pureza de la lengua catalana, "BRASLB", [vol.] XXIII (1950), fasc. 2, pp. 137-152; [vol.] XXIV (1951-1952), pp. 83-116; [vol.] XXV (1953), fasc. 1, pp. 145-163.

---(1981): Gramàtica històrica catalana, València, Tres i Quatre. Cito de la 2a edició catalana, de 1984. La versió original de l'obra és castellana (Barcelona, Noguer, 1951).

---(1983): Tradició gramatical i realitat lingüística. A propòsit de la "Grammatica Cathalana", de Josep Ullastra, dins Serta Philologica F. Lázaro Carreter. Natalem diem sexagesimum celebranti dicata, Madrid, Càtedra, 1983, pp. 67-73.

---(1989): Presència internacional de la llengua catalana, dins SEGON CONGRÉS, pp. 3-18.

BALLOT i TORRES, Josep Pau (1796): Gramática de la lengua castellana dirigida a las escuelas, Barcelona, Juan Francisco Piferrer. Se'n van fer moltes reedicions. Edició que utilitzo: Gramática de la lengua castellana, dirigida a las escuelas, Barcelona, Imprenta de la Viuda é Hijo de Sierra, s.d.

---(1813): Gramática de la llengua catalana, Barcelona, En la estampa de Pere Pau Husson. Cito de l'edició facsimil de la 2a edició: BALLOT (1987).

---(1987): Gramatica y apología de la llengua catalana, facsimil de la 2a edició, a cura de Milla Segarra, Barcelona, Alta Fulla.

BARROC (1989)= El barroc català. Actes de les jornades celebrades a Girona els dies 17, 18 i 19 de desembre de 1987, Barcelona, Quaderns Crema.

BASSOLS de CLIMENT, Marià (1945): Nebrija en Cataluña, "Emérita", tom XIII (1945), pp. 49-64.

BÉCARES BOTAS, Vicente (1987): "Introducción" a APOLONIO DÍSCOLO (1987), pp. 9-70.

BELLVITGES, Josep (1800): Porque tratados de Ortografía, ó por quales medios se arregló en lo antiguo el método de escribir en Catalan, ms. de l'Arxiu de la RABLB.

BERGER, Philippe (1989): La crisi del català al País Valencià durant el segle XVI (nou enfocament de la qüestió), dins SEGON CONGRÉS, pp. 305-311.

BLASCO, Ricard (1989): Supervivència del català en la litúrgia setcentista de la Seu de València (una aproximació provisional), dins SEGON CONGRÉS, pp. 313-328.

BLASCO FERRER, Eduard (1982): Entor, dels temps verbals i els conceptes d'"aspecte", "aktionsart" i "estadi" en català, "Els Marges", núm. 25 (maig 1982), pp. 109-114.

BOFARULL i BROCÀ, Antoni de (1880): Costums que's perden y recorts que fugen (Reus de 1820 a 1840.), Barcelona, La Renaixensa. Cito de l'edició facsimil: Reus, Centre de Lectura, 1982.

BONET, Sebastià; Joan SOLÀ (1986): Sintaxi generativa catalana, Barcelona, Enciclopèdia Catalana.

BONET i BALTÀ, Joan (1984): L'Església catalana, de la Il·lustració a la Renaixença, Montserrat (Barcelona), PAM.

BORRÀS i FELIU, Antoni (1983): El col·legi de nobles de Barcelona durant el segle XVIII, dins CONTRIBUCIÓ (1983), pp. 51-85.

BREVA CLARAMONTE, Manuel (1985): "Prólogo" a LÁZARO CARRETER (1985 [1949]), pp. 7-34.

BROCH, Josep (1771): Promptuario trilingue, en el que se manifiestan con toda..., Barcelona, En la Imprenta de Pablo Campins.

CALBET, Josep M.; Jacint CORBELLA (1982): Diccionari biogràfic de metges catalans, vol. II [F-Q], Barcelona, Fundació Salvador Vives Casajuana.

CALERO VAQUERA, María Luisa (1986): Historia de la gramática española (1847-1920), Madrid, Gredos.

CANES GARRIDO, Francisco (1984): La preocupación lingüística de Carlos Ros (1703-1773) durante la Ilustración valenciana, dins EDUCACIÓN (1984), pp. 41-53.

ČAPKOVÁ, Dagmar (1989): Joan Amos Comenius i la Consulta Universal, introducció a COMENIUS (1989), pp. XXIX-LV.

CARBONELL, Jordi (1961): Notes sobre els "Principis de la lectura menorquina" de 1804, "Estudis Romànics", vol. VIII (1961), pp. 195-214.

---(1971-1972): Antoni Febrer i Cardona i el comte d'Aiamans. Dues figures de la Il·lustració, "BRABLER", [vol.] XXXIV (1971-1972), pp. 87-146.

---(1977): La literatura catalana durant el període de transició del segle XVIII al segle XIX, dins ACTES (1977), pp. 269-313.

CARRERA DE LA RED, Avelina (1988): El "problema de la lengua" en el humanismo renacentista español, Valladolid, Universidad de Valladolid, Secretariado de Publicaciones.

CARPERAS, Josep Rafel (1927): Estudis biogràfics d'alguns benemèrits patricis qui il·lustren aquesta Acadèmia, "BRABLER", any XXVII, núm. 96-97 (juliol a desembre 1927), pp. 179-237.

CASACUBERTA, Josep M. (1925): Documents per a la història eterna de la Llengua Catalana en l'època de la decadència I. La "Controvèrsia sobre la perfecció de l'Idioma Català" d'Antoni de Bastero, "Revista de Catalunya", núm. 17 (novembre 1925), pp. 473-484.

CASANOVA, Emili (1989): Aproximació a una gramàtica contrastiva dels dialectes catalans al segle XVIII: la combinació binària de pronoms personals febles de 3a. persona, dins ACTES (1989b), pp. 57-80.

CASANOVAS, Ignasi (1932): La cultura catalana del segle XVIII, Barcelona, Biblioteca Balmes.

CHANTREAU, Pedro Nicolás (1820): Arte de hablar bien frances ó gramatica completa, Perpinyà, En la Imprenta de J. Alzine.

CHERVEL, André (1977): Histoire de la grammaire scolaire, Paris, Payot. Edició utilitzada: Paris, Payot, 1981.

CLOSA i FARRÉS, Josep (1977): La difusión hispana de la "Ars Minor" de E. Donato en los siglos XVI y XVII, "Anuario de Filología", núm. 3 (1977), pp. 47-80.

---(1978): La difusión de la Ars Minor de E. Donato en el siglo XVIII hispano "Anuario de Filología", núm. 4 (1978), pp. 39-91.

---(1980a): Aportació al coneixement de l'estat dels estudis clàssics al tombant del segle XVIII. L'obra de C. Valls i Geli, "Faventia", núm. 2/1 (1980), pp. 113-127.

---(1980b): La difusión de la "Ars Minor" de E. Donato en el siglo XIX hispano, "Anuario de Filología", núm. 6 (1980), pp. 1-59.

COLON, Germà (1976): Sobre el perfet perifràstic vado + infinitiu en català, en provençal i en francès, dins ACTES (1976a), pp. 101-144. Reproduït dins COLON (1978), pp. 131-174 (edició que utilitzo).

---(1978): La llengua catalana en els seus textos, vol. II, Barcelona, Curial.

---; Amadeu-J. SOBERANAS (1986): Parorama de la lexicografia catalana, Barcelona, Enciclopèdia Catalana.

COMAS, Antoni (1963-1968): Una defensa de la llengua i de la literatura catalanes de la darrerria del segle XVIII, "Estudis Romànics", vol. XII (1963-1968), pp. 35-50. Reproduït dins COMAS (1985), pp. 224-239 (edició que utilitzo).

---(1967): Les excel·lències de la llengua catalana, Barcelona, Rafael Dalmau, Editor. Reproduït dins COMAS (1985), pp. 106-141 (però cito de la 1a edició).

---(1972): Història de la literatura catalana, dirigida per Martí de Riquer, vol. IV [els tres primers són de Martí de Riquer], Esplugues de Llobregat, Ariel. En l'edició de 1985 -que és la que he utilitzat- ocupa els vols. V i VI.

---(1980): Problemàtica de la "Decadència", dins ACTES (1980), pp. 169-181. Reproduït dins COMAS (1985), pp. 30-39.

---(1985): Estudis de literatura catalana (segles XVI-XVIII), Barcelona, Departament de Filologia Catalana de la Universitat de Barcelona-Curial.

COMENIUS, Jan Amos (1989): Consulta universal, introducció de Dagmar Čápková, Vic, Eumo Editorial

COMUNICACIONS (1979) = Comunicacions de les III Jornades d'història de l'educació als Països Catalans, Girona, Col·legi Universitari de Girona.

COMUNICACIONS (1984) = Comunicacions. Sisenes jornades d'història de l'educació als Països Catalans, Lleida, Escola Universitària de Magisteri.

CONCA, Maria; Vicent SALVADOR (1989): Un document inèdit de Joan Mayans i Siscar, dins ACTES (1989b), pp. 121-133.

CONTRIBUCIÓ (1983) = Contribució a la història de l'Església catalana. Homenatge a mossèn Joan Bonet i Baltà, Montserrat (Barcelona), FAM.

CORMINAS, Joan (1849): Suplemento á las memorias para ayudar a formar un diccionario crítico de los escritores catalanes, Burgos, Imprenta de Arnaiz. Utilitzada l'edició facsimil: Barcelona-Sueca, Curial, 1977.

COROMINES, Joan (1971): Lleures i converses d'un filòleg, Barcelona, Club Editor.

CORONA (1989) = La Corona d'Aragó i les llengües romàniques. Miscel·lània d'homenatge per a Germà Colon, Tübinga, Gunter Narr Verlag.

DANON i BRETOS, Josep (1975): Aportació a l'estudi social de la medicina a Catalunya. 1768-1827, Barcelona, Fundació Salvador Vives Casajuana.

DELESALLE, Simone; Jean-Claude CHEVALIER (1986): La linguistique, la grammaire et l'école. 1750-1914, Paris, Armand Colin.

DELGADO, Buenaventura (1984): Los maestros del arte de enseñar a leer, escribir y contar de Barcelona (1657-1760), dins EDUCACIÓN (1984), pp. 406-417.

DIAZ-PLAJA, Guillem (1933): Una polèmica sobre el català a les darreries del segle XVIII, "Estudis Universitaris Catalans", vol. XVIII (1933), pp. 192-208.

---(1934): Pre-romanticisme i pre-renaixença, "Revista de Catalunya", núm. 77 (abril 1934), pp. 21-33.

DÍAZ RENGIFO, Juan (1703 [1592]): Arte poética española, con una fertilissima sylva de Consonantes Comunes, Propios, Esdruxulos, y Reflexos, y un Divino Estimulo del Amor de Dios, [edició a cura de Josep Vicens], Barcelona, Imprenta de Joseph Teixidó.

DONZÉ, Roland (1967): La grammaire générale et raisonnée de Port-Royal, Berna, A. Francke. Cito de la versió espanyola: Buenos Aires, Eudeba, 1970.

DURAN, Agusti; F. GÓMEZ GABERNET (1944): Las Escuelas de Gramática en Cervera, "BRABLB", vol. XVII (1944), pp. 5-77.

EBERENZ-GREOLES, Rolf (1979): La categoria temporal del verb català i el problema del temps en la dimensió textual, dins MISCEL·LÀNIA (1979) pp. 169-180.

EDUCACIÓN (1984)= Educación e ilustración en España. III Coloquio de historia de la educación, Barcelona, Universitat de Barcelona (Departament d'Educació Comparada i Història de l'Educació).

ELIAS DE MOLINS, Antoni (1901): Gramáticas catalanas inéditas del Siglo XVIII, "Revista Crítica de Historia y Literatura", Año VI [= Tomo VII], nums. VIII-IX (agost-setembre 1901), pp. 242-243.

ESPLICACION [1800]= Esplificación del silabario. Para uso de las Escuelas del Real Colegio Académico de la Ciudad de Barcelona, Barcelona, Colegio de Impresores y Libreros, s. d. [1800].

ESTUDIS (1981a)= Estudis de llengua i literatura catalanes / II [= Homenatge a Josep M. de Casacuberta / 2], Montserrat (Barcelona), PAM.

ESTUDIS (1987)= Estudis de llengua i literatura catalanes / XIV [= Miscel·lània Antoni M. Badia i Margarit / 6], Montserrat, (Barcelona), PAM.

ESTUDIS (1989)= Estudis de llengua i literatura catalanes / XVIII [= Miscel·lània Joan Bastardas / 1], Montserrat (Barcelona), PAM.

FABRA, Pompeu (1913): Els mots àtons en el parlar de Barcelona, "Butlletí de Dialectologia Catalana", [núm.] I (abril-desembre 1913), pp. 7-17; [núm. III] (gener-juny 1914), pp. 1-6.

--- (1956): Gramática catalana, Barcelona, Teide, s.d. [1956].

FAURA, Neus (1977): L'"Apologia del Idioma Català" d'Ignasi Ferreres "Anuario de Filología", núm. 3 (1977), pp. 457-507.

FERRER i GIRONÈS, Francesc (1985): La persecució política de la llengua catalana, Barcelona, Edicions 62.

---(1989): La Reial Cèdula d'Aranjuez del 23 de juny de 1763, dins SEGON CONGRÉS, pp. 428-446.

FONTANA, Josep (1988): La fi de l'Antic Règim i la industrialització (1787-1868) [= Història de Catalunya, dirigida per Pierre Vilar, vol. VI], Barcelona, Edicions 62.

FORTEZA i CORTÈS, Tomàs (1915): Gramàtica de la llengua catalana, Palma de Mallorca, Escuela-Tipogràfica Provincial.

FRIES, Dagmar (1989): "Limpia, fija y da esplendor". La Real Academia Española ante el uso de la lengua, Madrid, Sociedad General Española de Librería.

FUSTER, Joan (1976): La Decadència al País Valencià, Barcelona, Curial.

---(1989): Català i castellà entre els valencians de la Il·lustració, dins SEGON CONGRÉS, pp. 19-30.

GADEA i GAMBÚS, Ferran (1989): Renaiement i filologia en vulgar als Països Catalans (1500-1570), dins ACTES (1989b), pp. 191-205.

GALI, Alexandre (1970): Història de les institucions i del moviment cultural a Catalunya. 1900-1970, vol. I [= La llengua. Entitats defensoras i propagadores], Barcelona, Fundació Alexandre Galí.

GARDE, Paul (1968): L'accent, Paris, PUF. Cito de la versió espanyola: El acento, Buenos Aires, Eudeba, 1972.

GILI GAYA, Samuel (1947): Curso superior de sintaxis española, Mèxic. Edició que utilitzo: Barcelona, Bibliograf, 1964.

GINEBRA i SEPAROU, Jordi (1988): Antoni de Bofarull i la llengua, Reus, Associació d'Estudis Reusencs.

---(1989a): Renaiença catalana i llengua occitana, dins ACTES (1989a), pp. 141-150.

---(1989b): La gramàtica catalana del segle XIX, Memòria d'un projecte de recerca realitzat gràcies a un ajut de la CIRIT, inédita, dipositada a la Secretaria d'aquest organisme.

GÓMEZ ASENCIO, José J. (1981): Gramática y categorías verbales en la tradición española (1771-1847), Salamanca, Ediciones Universidad de Salamanca.

---(1985): Subclases de palabras en la tradición española (1771-1847), Salamanca, Ediciones Universidad de Salamanca.

GRIERA, Antoni (1917): Un "Diccionari català" d'autor desconegut, "Estudis Romànics", núm. 2 (1917), pp. 116-175.

GUILLEUMAS, Rosalia (1957): La llengua catalana segons Antoni Rubió i Lluch, Barcelona, Barcino. Citat de la reimpressió de 1983.

---(1967): Sobre les edicions gramaticals erasmianes impreses a Barcelona els segles XVI i XVII dins HOMENAJE (1967), pp. 213-230.

GULSOY, Joseph (1976): El desenvolupament de les formes del subjuntiu present en català, dins ACTES (1976b), pp. 27-59.

GUTIÉRREZ CUADRADO, Juan (1982): Mayans y la lengua de la Ciencia, dins MAYANS (1982), pp. 317-346.

---(1987): La sustitución del latín por el romance en la universidad española del siglo XVIII, dins UNIVERSIDADES (1987), pp. 237-252.

---(1988): El latín, sustituido por el castellano en la universidad española (siglos XVIII-XIX), dins ACTAS (1988), pp. 1205-1213.

HINA, Hort (1986): Castilla y Cataluña en el debate cultural. 1714-1979, Barcelona, Ediciones Península.

HISTORIA (1972) = Història de Catalunya, dirigida per Joan Reglà, vol. II, Barcelona, Aedos.

HOMENAJE (1967) = Homenaje a Jaime Vicens Vives, vol. II, Barcelona, Facultat de Filosofia i Lletres (Universitat de Barcelona).

JORBA, Manuel (1979): Sobre la llengua catalana al final de l'Antic Règim: el "Diario de Barcelona" (1792-1808), "E's Marges", núm. 17 (setembre 1979), pp. 27-52.

JORNADAS (1978) = II Jornades d'història de l'educació en els Països Catalans. Comunicacions, Palma de Mallorca, [Departament de Pedagogia (Universitat de les Illes Balears)].

LAUSBERG, Heinrich (1967): Manual de retórica literaria, vol. II, Madrid, Gredos.

LÁZARO CARPETER, Fernando (1949): Las ideas lingüísticas en España durante el siglo XVIII, Madrid, CSIC [anexo XLVIII de la "Revista de Filología Española"]. Cito de la 2a ed.: Barcelona, Crítica, 1985.

---(1971): Diccionario de términos filológicos, 2a edició corregida, Madrid, Gredos.

LLADONOSA, Josep (1970): Escoles i mestres antics de minyons a Lleida, Barcelona, Rafael Dalmau, Editor.

LLITERAS, Margarita (1988): "Estudio introductorio" a SALVA (1988 [1830]), pp. 7-64.

LÓPEZ CASANOVAS, Joan F. (1989): Els menorquins i la llengua catalana. Una perspectiva històrica, dins SEGON CONGRÉS, pp. 157-173.

LÓPEZ GARCIA, Angel (1994): Assaig d'explicació del diasistema verbal català i de la seva sèrie de dominància de trets, dins MISCEL·LÀNIA (1984), pp. 187-197.

LUDTKE, Jens (1989): Acerca del caràcter imperial de la política lingüística de Carlos III, dins CORONA (1989), pp. 267-277.

LUZÁN, Ignacio de (1777): La poética, Saragossa, Francisco Revilla. Utilitzo l'edició moderna, a cura d'Isabel M. Cid, Madrid, Càtedra, 1974.

LYONS, John (1968): Introduction to theoretical linguistics, Cambridge, CUP. Citat de la versió espanyola: Introducción en la lingüística teórica, Barcelona, Teide, 1971 (6a ed.: 1981)

MA MBERG, Bertil (1947): Structural linguistics and human communication, Heidelberg, Springer. Citat de la versió espanyola: Lingüística estructural y comunicación humana, Madrid, Gredos, 1971.

MARRET, Fere (1985): Primers indicis de recuperació lingüística als Països Catalans entre finals del segle XVIII i principis del segle XIX, dins ACTES (1985b), pp. 171-178.

--- (1981): Història de la llengua catalana, vol. I, Barcelona, Teide.

---; Joan SOLÀ (Rep.): Història de la lingüística catalana 1775-1900. Repertori crític, en preparació. Cito d'una versió provisional mecanoscrita (Barcelona, 1989).

MARÍ, Isidor (1978): Notes urgents per a la història de l'ensenyament a Eivissa i Formentera (1498-1903), dins JORNADES (1978), pp. 124-138.

--- (1984): Llengua i ensenyament a Eivissa i Formentera, dins ACTES (1984), pp. 65-72.

MARINER i BIGORRA, Sebastià (1975): Estudis estructurals de català, Barcelona, Edicions 62.

---(1984): Vagi + infinitiu en el sistema modal, temporal i aspectual, dins MISCEL·LANIA (1984), pp. 203-207.

MARQUÈS, Salomó (1978): El "Tomo segon" de les instruccions per a l'ensenyança de minyons de Baldiri Rexach, dins JORNADES (1978), pp. 68-69.

---(1979): Breu estudi comparatiu de les "Institucions" de Baldiri Rexach i del "Traité des études" de Charles Rollin, dins COMUNICACIONS (1979), pp. 65-68.

---(1985a): Llibres usats en les escoles de llatinitat de la ciutat de Girona (1767-1841), dins ACTES (1985a), pp. 127-139.

---(1985b): L'ensenyament a Girona al segle XVIII, Girona, Col·legi Universitari de Girona.

MARTÍ i CASTELL, Joan (1981): El català medieval. La llengua de Ramon Llull, Barcelona, Indesinenter.

---(1989): La llengua catalana al Principat de Catalunya, dins SEGON CONGRÉS, pp. 67-91.

MARTÍNEZ CELDRAN, Eugenio (1984): Fonètica, Barcelona, Teide.

MASCARÓ, Ignasi (1985): Les traduccions llatines d'Antoni Febrer i Cardona, "Banda", núm. 17 (1985), pp. 65-76.

MASCARÓ, Joan (1986): Morfologia, Barcelona, Enciclopèdia Catalana.

MASSOT i MUNTANER, Josep (1985): Els mallorquins i la llengua autòctona, 2a ed. augmentada, Barcelona, Curial. 1a ed.: 1971.

MATTHEWS, P.H. (1974): Morphology, Cambridge, CUP. Versió espanyola: Morfologia, Madrid, Paraninfo, 1980.

MAYANS (1982)= Mayans y la Ilustración. Simposio internacional en el Bicentenario de la muerte de Gregorio Mayans, Oliva, Ajuntament d'Oliva, 1982.

MAYORDOMO PÉREZ, Alejandro (1984): Carlos Fos y su contribución a la defensa de la enseñanza y uso del valenciano en el siglo XVIII, dins EDUCACIÓN (1984), pp. 137-144.

MELLO y MENESES, Diego de (1797): Nuevo epitome de gramática latina, ó verdadero método de enseñar el latin a un principiante, Madrid, Ne [sic] la Imprenta de don Benito Cano. L'obra original, que no he localitzat, és portuguesa.

MESTRE, Antoni (1972): "El moviment il·lustrat a Catalunya", dins HISTÒRIA (1972), pp. 213-272.

---(1900): Mayans y la España de la Ilustración, Madrid. Instituto de España-Espasa Calpe.

MILÀ i FONTANALS, Manuel (1975): Estudios de lengua catalana, Barcelona. C. Verdaguier i Ca. Reproduït a MILÀ (1890), pp. 507-544 (d'on cito).

---(1890): Obras completas, vol. III, Barcelona, 1890.

MIQUEL i VERGÉS, Josep M. (1938): La filologia catalana en el període de la decadència, "Revista de Catalunya", vol. XVI-I, núm. 90 (setembre 1938), pp. 63-80; núm. 91 (octubre 1938), pp. 261-285; núm. 92 (novembre 1938), pp. 429-452; núm. 93 (desembre 1938), pp. 641-672. Cito de la reedició separada en volum: Barcelona, Crítica, 1989.

MIRACLE, Josep (1976): Història anecdòtica de l'ortografia catalana, Barcelona, Edicions La Paraula Viva.

MIRALLES i MONTSERRAT, Joan (1989): La llengua catalana a Mallorca (1229-1986), dins SEGON CONGRÉS, pp. 11-56.

MISCEL·LÀNIA (1979) = Miscel·lània Aramon i Serra, vol. I, Barcelona, Curial.

MISCEL·LÀNIA (1983) = Miscel·lània Aramon i Serra, vol. III, Barcelona, Curial.

MISCEL·LÀNIA (1984) = I. Estudis en memòria del professor Manuel Sanchis Guarner: Estudis de llengua i literatura catalanes [= Quaderns de Filologia, Miscel·lània Sanchis Guarner I], València, Universitat de València.

MISCEL·LÀNIA (1989) = Miscel·lània Joan Fuster. Estudis de llengua i literatura, a cura d'Antoni Ferrando i d'Albert Hauf, vol. I, Montserrat (Barcelona), PAM.

MONÉS i PUJOL-BUSQUETS, Jordi (1979): Història de l'educació: alguns problemes de la planificació de la recerca al Principat (1538-1898), dins COMUNICACIONS (1979), pp. 15-19.

---(1984a): Aspectes històrics de la llengua en l'educació al Principat, dins LES (1984), pp. 19-38.

---(1984b): La llengua a l'escola (1714-1979), Barcelona, Barcanova.

---(1984c): Les dades escolars del Principat al cens de Floridablanca (1787), dins COMUNICACIONS (1984), pp. 76-88.

MORA i CATÀ, Josep de (1956): "Apendice al lenguaie romano vulgar", apartat (pp. 561-667) de ---, Observaciones sobre los principios elementales de la historia, dins RABLB (1756), pp. 93-667.

NEU-ALTENHEIMER, Irmela (1989): Defensa i il·lustració del català al segle XVIII. dins ACTES (1989b), pp. 81-106.

OLMO LETE, Gregorio del (1988): Semitistas catalanes del siglo XVIII. Sabadell. AUSA.

OPISSO VIÑAS, Alfred (1923): Metges literats catalans. dins Discursos llegits en la "Real Academia de Buenas Letras" de Barcelona en la solemne recepció pública de D. Alfred Opisso y Viñas. Barcelona. Imp. "Atlas Geográfico". 1923. pp. 7-32.

PADLEY, G. A. (1976): Grammatical theory in Western Europe. 1500-1700. The latin tradition. Cambridge. Cambridge University Press.

--- (1985): Grammatical theory in Western Europe. 1500-1700. Trends in vernacular grammar I. Cambridge. Cambridge University Press.

--- (1988): Grammatical theory in Western Europe. 1500-1700. Trends in vernacular grammar II. Cambridge. Cambridge University Press.

PALMA DE MALLORCA, Andrés de (1946): Historia de la Villa de San Felio de Codines. Datos y referencias. Barcelona. Editorial Bayer Hnos.

PAP, Alfons (1933-1936): Contribució a l'epistolari de Pau Riquer i Fabregas. "BRABLB". vol. XVI [= núm. 110] (1933-1936). pp. 145-244.

PAYRATÓ, Lluís (1985): La interferència lingüística. Comentaris i exemples català-castellà. Montserrat (Barcelona). PAM.

PEIRY i PASTOR, Josep (1764): veq. ÀLVAREZ (1764).

PÉREZ SALDAÑA, Manuel (1988): Els sistemes modals d'indicatiu i de subjuntiu. València-Montserrat (Barcelona). Institut de Filologia Valenciana-PAM.

PESET, Vicent (1975): Gregori Mayans i la cultura de la Il·lustració. Barcelona. Curial.

PITARCH, Vicent (1972): Defensa de l'idioma. València. L'Estel.

POSTIGO, Rosa Maria (1975): Contribució a l'estudi d'Antoni de Bastero. "Anuario de Filología". núm. 1 (1975). pp. 497-512

PRATS, Modest (1974): Notes sobre la "Controvèrsia sobre la perfecció de l'idioma català". "Els Marges". núm. 2 (setembre 1974). pp. 27-43.

---(1976): La segona part de les "Instruccions per a l'ensenyança de minvons", de Baldiri Rexach. "Els Marges", núm. 7 (juny 1976). pp. 106-111.

PRATS i CUEVAS, Joaquim (1987): La Universidad de Cervera en el siglo XVIII. Tesi doctoral. Universitat de Barcelona (Estudi General de Lleida). Editada en microfítxes: Barcelona. Publicacions Universitat de Barcelona. 1988.

PROBLEMAS (1967)= Problemas y principios del estructuralismo lingüístico. Madrid. CSIC.

PUEYO, Miquel (1987): Variables en el procés de minorització de la comunitat lingüística catalana. Tesi doctoral, inèdita. Universitat de Barcelona (Estudi General de Lleida).

PUIG i REIXACH, Miquel (1984): Algunes dades sobre l'ús del català a les escoles del segle XVIII. dins ACTES (1984). pp. 134-150.

---(1985): Reglaments d'escoles de primeres lletres a Catalunya (1787-1801). dins ACTES (1985a). pp. 231-247.

PUIG, Salvador (1770): Rudimentos de la gramática castellana, que por disposicion del ilustrisimo señor Don Josef Climent, Obispo de Barcelona, del Consejo de S.M., &c. Se han de enseñar en su Colegio Episcopal, y Tridentino. Compuestos por el Dr. ---. Barcelona. Thomas Piferrer.

PUIGBLANCH, Antoni (s. d.): Observaciones sobre la lengua catalana. apud MIQUEL i VERGÉS (1989 [1938]), pp. 163-172 (de l'edició en volum).

QUINTILIA. Institució oratòria. text revisat i traducció de Josep M. Casas Homs. vol. I. Barcelona. Fundació Bernat Metge. 1961.

RABLB (1756)= REAL ACADEMIA DE BUENAS LETRAS DE BARCELONA: Origen, Progressos, y su primera Junta general [...] Tomo I. [2 vols. amb paginació correlativa:] "Parte I". pp. 1-267; "Parte II". pp. 264-667. Barcelona. Por Francisco Suriá.

RAE (1771)= REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Gramática de la lengua castellana. Madrid. Joachin de Ibarra. Impresor de Cámara de S.M. Cito de l'edició facsimil. amb introducció i apèndix documental de Ramón Sarmiento: Madrid. Editora Nacional. 1984.

---(1781): Gramática de la lengua castellana. tercera impressió. Madrid. Por D. Joachin de Ibarra.

---(1792): Ortografía de la lengua castellana. Séptima impressió, corregida y aumentada. Madrid. en la Imprenta de la Viuda de Ibarra.

---(1796): Gramática de la lengua castellana, quarta edició corregida y aumentada, Madrid, Viuda de don Joaquin Ibarra.

RAFANELL, August (1989a): Notes sobre la interferència lingüística en la literatura catalana del Barroc, dins BARROC (1989), pp. 611-630.

---(1989b): Uns escolis inèdits sobre la llengua catalana escrits a la primeria del segle XVIII, dins MISCEL·LANIA (1989), pp. 249-260.

---(1990): El llemosinisme. Un estudi de les idees sobre la variació lingüística en la història de la llengua catalana, 2 vols., Tesi doctoral, inèdita, Universitat Autònoma de Barcelona (Estudi General de Girona), 1990.

RAMAJO CAÑO, Antonio (1987): Las gramáticas de la lengua castellana desde Nebrija hasta Correas, Salamanca, Ediciones Universidad de Salamanca.

REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: veq. RAE.

REAL ACADEMIA MÉDICO-PRÁCTICA DE LA CIUDAD DE BARCELONA (1798): Memorias de la ---, Tomo Primero, Madrid, En la Imprenta Real.

REYACH, Baldini (1748): Instruccions per ensenyança de Minyons escrites per lo Rt. Baldini Reyach, Prebete y Rector de la Iglesia Parroquial de Sant Martí de Ollés Bisbat de... Girona Imp. de Narcís Oliva. Cito de la segona edició: Instruccions per la ensenyança de minyons, Escrites per lo ---, Girona, Anton Oliva Estampér, y Llibretér, 1749. D'aquesta, se'n va fer una edició facsímil l'any 1927.

RIBERA LLOPIS, Juan Miquel (1989): Decadències i regeneracions en les literatures peninsulars no castellanes. Diversos nivells de castellanització, dins ACTES (1989b), pp. 207-220.

RICHEN, Ulrich (1978): Grammaire et philosophie au siècle des lumières. Controverses sur l'ordre naturel et la clarté du français, Villeneuve d'Ascq, Publications de l'Université de Lille III.

RIGHI, Gaetano (1967): Historia de la filología clásica, Barcelona, Labor.

RIQUER, Martí de (1964): Història de la literatura catalana, dirigida per ---, vols. I (1964), II (1964), III (1966), Esplugues de Llobregat, Ariel. En l'edició de 1985 -que és la que utilitzo- ocupa els vols. I-IV.

ROBINS, R.H. (1967): A short history of linguistics, Londres, Longman. Citat de la versió espanyola: Breve historia de la lingüística, Madrid, Paraninfo, 1974.

ROSSICH, Albert (1979): Una poètica del Barroc. El "Parnàs Català". Girona. Col·legi Universitari de Girona.

---(1987): Francesc Vicent Garcia. Història i mite del Rector de Vallfogona. Barcelona. Edicions 62.

---(1989a): Subordinació i originalitat en el Barroc literari català: alguns paral·lelismes dins BARROC (1989), pp. 531-557.

---(1989b): Renaixement, Manierisme i Barroc en la literatura catalana, dins ACTES (1989b), pp. 149-179.

ROVIRA i GÓMEZ, Salvador J. (1979): L'educació al corregiment de Tarragona l'any 1816, dins COMUNICACIONS (1979), pp. 73-76.

RUAIX, Josep (1982): [recensió de] Josep Ullastra, "Grammatica cathalana". Estudi i edició crítica a cura de Montserrat Anguera. "Arxiu de Textos Catalans Antics", vol. I (1982), pp. 316-318.

RUBIÓ I BALAGUER, Jordi (1949-1958): Literatura catalana, dins Historia general de las literaturas hispánicas, dirigida per Guillem Díaz-Plaja, Barcelona, vol. I (1949), pp. 643-746; vol. III (1951), pp. 727-930; vol. IV/1 (1956), pp. 493-597; vol. V (1958), pp. 213-337. Cito de l'edició catalana del text de Rubió en volums separats: Història de la literatura catalana, Montserrat (Barcelona), PAM, vol. II (1985), vol. III (1986).

RUBIÓ I LLUCH, Antoni (1957): veu. GUILLEUMAS (1957).

SABATTIER, Abate (1795): El amigo de los niños. Escrito en frances por el ---, y traducido por D. Juan de Escobedo. Undecima edición. Barcelona. Imprenta de Gorchs, 1824.

SALES, Núria (1989): Els segles de la Decadència (segles XVI-XVIII [= Història de Catalunya, dirigida per Pierre Vilar, vol. IV]), Barcelona. Edicions 62.

SALVÀ, Vicent (1870): Gramática de la lengua castellana según ahora se habla. París. Librería Hispano-Americana. Utilitzo l'edició moderna, a cura de Margarita Llisteras: 2 vols., Madrid. Arco/Libros, 1988.

SAN JUAN BAUTISTA, Acustín de (1834): Primera parte de la gramática latina con la explicacion y notas del P. ---, Barcelona. Imprenta de la Viuda é Hijos de D. Antonio Brusí.

SARRABASA i NAGOL, Josep [1800]: Tratado de la ortología castellana, Barcelona. Francisco Isern y Oriol, Impresor y Librero, s. d. [1800].

SEGARRA, Mila (1985a): La reforma lingüística catalana, 4 vols., Tesi doctoral. Universitat Autònoma de Barcelona.

---(1985b): Història de l'ortografia catalana, Barcelona, Empúries.

---(1985c): Història de la normativa catalana, Barcelona, Enciclopèdia Catalana.

---(1987): "Introducció" a BALLOT (1987), pp. 5-62.

SERRA RÀFOLS, Elies (1938): La llengua a les nostres antigues universitats, "Revista de Catalunya", núm. 88 (juliol 1938), pp. 371-384.

---(1963-1968): La introducció del castellà com a llengua d'ensenyament, "Estudis Romànics", vol. XII (1967-1968), pp. 19-28.

SEGON CONGRÉS = Segon Congrés Internacional de la Llengua Catalana, vol. VIII [= Àrea 7. Història de la llengua], a cura d'Antoni Ferrando, València, Institut de Filologia Valenciana-PAM, 1989.

SERRANO, Sebastià (1983): La lingüística. Su historia y su desarrollo, Barcelona, Montesinos Editor.

SOBERANAS, Amadeu -J. (1981): Las "Introductiones Latinae" de Nebrija en Cataluña, Guia bibliogràfica, dins NEBRIJA (1981), no. 21-48.

SOLÀ, Joan (1972): Estudis de sintaxi catalana / 1, Barcelona, Edicions 62.

---(1977): Estudis de sintaxi catalana / 2, Barcelona, Edicions 62.

---(1977a): A l'entorn de la llengua, Barcelona, Laia, Cito de la 2a ed.: 1994.

---(1977b): Del català incorrecte al català correcte, Barcelona, Edicions 62.

---(1984): L'ensenyament del castellà a Catalunya al segle XIX, dins ACTES (1984), pp. 175-191.

---(1987): L'obra gramatical del pare Jaume Nonell, dins ESTUDIS (1987), pp. 231-141.

---(1989a): El català a les gramàtiques i diccionaris llatins dels segles XVII-XVIII, dins ACTES (1989b), pp. 7-28.

---(1989b): L'adaptació catalana (1645?) de les "Eleganze" d'Aldo Manuzio, el Jove, dins CORONA (1989), pp. 151-161.

---: Benito del RINCÓN (1984): Agustí Rius (1837-1912), pedagog i gramàtic, dins MISCEL·LÀNIA (1984), pp. 361-365.

STUDIFS (1986) = Studies in the history of western linguistics.
In honour of R.H. Robins, a cura de T. Bynon i F.P. Palmer,
Cambridge, Cambridge University Press.

TORRENT, Anna M. (1989): Llengua i poder polític a Catalunya al
segle XVII. dins ACTES (1989b), pp. 29-55.

TORRES AMAT, Fèlix (1836): Memorias para ayudar a formar un
diccionario crítico de los escritores catalanes. Barcelona,
Imprenta de J. Verdaguer. Utilitzada l'edició facsimil:
Barcelona-Sueca, Curial, 1973.

TUSON, Jesús (1982): Aproximación a la historia de la
lingüística. Barcelona, Teide. Cito de la 2a ed.: 1987.

ULLASTRA, Josep (1980): Grammàtica catalana [1743]. Estudi i
edició crítica a cura de M. Anguera. Barcelona, Bibliograf.

UNIVERSIDADES (1987) = Universidades españolas y americanas,
pròleg de Maria Peset. València, Generalitat Valenciana-CSIC.

VENEGAS, Alejo (1531): Tractado de orthographia y acentos en
las tres lenguas principales. Toledo, Lazaro Saluado Ginoues.
Se utilitza l'edició facsimil, amb estudi de Lidio Nieto:
Madrid, Arco/Libros, 1986.

VERRIÉ i FÀGET, Jordi (1981): Continuitat pedagògica catalana
durant els segles XVIII i XIX. Barcelona, Grup Promotor
d'Ensenyament i Difusió en Català.

VILÀ, Carme (1989): El parlar de la plana de Vic. Manresa,
Caixa d'Estalvis de Manresa.

WAILLY, Noel-François (1754): Grammaire françoise, ou la
manière dont les personnes polies et les bons auteurs ont
coutume de parler et d'écrire. Paris. Cito de l'onzena edició,
de títol diferent: Principes généraux et particuliers de la
langue françoise, onzième édition, revue et augmentée, Paris,
Chez H. Barbou, Imprimeur-Libraire, 1807.

SEGONA PART: EDICIÓ

Criteris de l'edició

1. El ms. 1128 de la Biblioteca de Catalunya és un manuscrit enquadernat de 369 fulls mida foli. Va començar a ser escrit el 1823 i se'n va interrompre la redacció el 1829, any de la mort de Petit (veg. 1.1.2.4).

2. Els fulls tenen una numeració doble. Totes dues són a la part superior del full. Una, centrada; l'altra, a l'angle superior dret. La primera és la de l'autor, ja que les referències internes del text envien als fulls segons aquesta numeració. La segona ha de ser posterior. La primera comença en el full núm. 8, que és, així, l'1 d'aquesta numeració (l'últim full té, per tant, el núm. 367). La segona comença en el primer full (on hi ha el títol), que fa de portada.

3. Transcriu la numeració centrada allà on és. L'altra, que és a la qual envien les referències d'aquesta tesi, l'he posada a l'esquerra, entre claudàtors. Els fulls verso també els indico entre claudàtors, però dins del text.

4. La lletra és clara i s'entén gairebé sempre sense dificultat. Ocasionalment hi ha algun mot que no he entès, i així ho he indicat, entre claudàtors.

5. Transcriu el text sense canviar-ne res. Hi ha força irregularitats i vacil·lació en l'ortografia i la puntuació. Ho he deixat com en el text.

6. Hi ha alguns passatges, frases o mots obliterated volgudament per l'autor. No els transcribo i no ho indico. Hi ha algun afe-
git, de la mateixa lletra, que incorporo al text amb norma-
litat. Els subratllats, també irregulars, són de l'autor.

7. No resolc les poques abreviatures que hi ha. En canvi,
col·loco a l'altura normal de la ratlla les lletres volades de
totes les abreviatures: Dr, Sr, etc. No ho faig, en canvi, ni
amb la a ni amb la o, que deixo volades.

Gramàtica Catalana / Predispositiva / Pera la més fàcil Inteligència de la Espanyola / y Llatina. / Disposada / En fòrma de Pregunta, y / Resposta, / Per un pare que desidja ensenar à sos fills el modo / de pronunciar en escrits lo Idiome Català, conforme vuy se parla (1).....1r	
Pròleg.....	2r
P.D.....	3r
Gramàtica Catalana. Disposada, En Fòrma de Pregunta y Resposta.....	8r
ORTOLOGIA CATALANA. 1a Part De la Gramàtica Catalana.....	9v
ORTOGRAFIA CATALANA. 2a Part De la Gramàtica Catalana.....	11v
Sil·labari Català Escrit: Antic, y Modern.....	13v
[Alfabet Català].....	49r
Us de Llettra Majuscula.....	70r
Abreviaduras.....	71r
Coneccions.....	73r
Dig·tisme Ortogràfico-Català.....	76v
Règglas Catalanas De Silabejar, Lletrejar, o Confegir. Dig·cions catalanas Simples.....	77v
Règglas De Silabejar, Confegir, Lletrejar Las Dig·cions Catalanas <u>Compostas</u>	80r
<u>Signatura</u> Ortogràfico-Catalana.....	82r
Puntuació Ortogràfico-Catalana	87r
Acentuació Ortogràfico-Catalana, y Castellana; y Aduc l·latina... ..	95r
PROSODIA 3a Part De la Gramàtica Catalana.....	101v

(1) La gramàtica de Petit no té índex. N'he elaborat un, amb
eis títols, subtítols i epígrafs que hi apareixen. Lògicament,
he conservat l'ortografia, puntuació, lèxic, etc. de l'origi-
nal.

DIGCIONARI CATALA 4a Part De la Gramatica catalana.....	110r
DIGCIOLOGIA, 5a Part De la Gramatic Catalana.....	111r
Llista De Digcions Encliticas <u>Naturals</u> . y <u>Figuradas</u> ...	116v
Descomposició, ó Anàlise De las Sinéreses Artigglars del Dr. Ballot.....	117r
Descomposició, ó Anàlise De las Sinéreses Pronominals, ó Encliticas Del Dr. Ballot.....	119r
Digcions <u>Variabbles</u> ; 1er Género Filosófic De las Digcions Catalanas.....	134r
Artigglas gramaticals; eo Individuos de la 1a Especie de Digcions <u>Variabbles</u>	135r
<u>Noms</u> , eo Individuos de la Segona Especie de Digcions <u>Variabbles</u> Catalanas.....	177v
Géneros gramaticals Dels Noms Substantius, y Adjectius, Pronoms, y Particips Catalans, Castellans, y llatins.....	144r
Terminació Gramatical Catalana Dels Substantius, ó Adjectius Singulans, <u>Masculins</u> ó <u>Femenins</u> , Sean Noms, Pronoms, o Particips, <u>de dós</u> , ó <u>tres Veus</u>	148r
Adjectius de una sola Veu Del Género <u>Comú de dós</u> , eo <u>Masculins</u> , y <u>Femenins</u>	158v
Divisió, y Subdivisió Dels Adjectius de una, y de dós Veus.....	160r
Varietats de noms Adjectius, y Substantius.....	162v
Numeros gramaticals Dels Artigglas, Noms, Pronoms, y Particips.....	169r
Casos Gramaticals.....	173v
Pronoms eo Individuos de la 3a Especie De Digcions <u>Variabbles</u>	177r
Personals	177r
Pronoms Demonstratius, ó Demostratius.....	181r
Pronoms Possessius.....	184r
Pronoms Relatius.....	191r

Pronoms Indefinids.....	193v
Verbs eo Individuos de la 4a Especie de Digcions Variabls.....	195v
Temps del Verb.....	196v
Participis. y sos Equivalents.....	204v
Gerundius y sos Equivalents.....	206r
Equivalents de Subjns Llatins.....	207v
Divisió dels Verbs en <u>Agtius</u> y <u>Passius</u>	207v
Conjugació Dels Verbs Catalans Agtius, y Passius.....	208v
Verbs Auxiliars En la Conjugació dels Agtius, y Passius.....	208v
1a Conjugació General, Comuna.....	215r
2a Conjugació General Dels Verbs, finals en lo Infinitiu en <u>er</u>	221v
3a Conjugació General, Dels Verbs, finals en Infinitiu en <u>ir</u> Ag c.....	247v
Correspondencia <u>Alfabético-Gramatical</u>	252r
Conjugació Dels Verbs en lo Infinitiu, é Pronominats.....	264r
Conjugació Dels Verbs Personals Passius.....	288r
Verbs Agtius y Passius <u>ab De</u>	291v
Conjugació Dels Verbs Impersonals.....	296r
Participis, eo Individuos de la 5a Especie de Digcions Variabls.....	307r
Género Según. Digcions Invariables.....	309v
Verbs eo Individuos de la 1a Especie De Digcions Invariables.....	309v
Preposicions, eo. Individuos de la Segona Especie De Digcions Invariables.....	315r
Interjeccions eo Individuos de la 3a Especie De Digcions Invariables.....	319r
Conjuncions eo Individuos de la 4a y Ultima Especie De Digcions Invariables.....	320v

SINTAGSE. ó Construcció 6a Part De la Gramática	
Catalana.....	323v
Sintagse Natural 1a Part De la Construcció Gramatical..	325v
Concordància 1a Part De la Sintagse Natural.....	326v
Regimen 2a Part de la Sintagse Natural.....	330v
Mera Construcció 3a Part De la Sintagse Natural.....	338r
[darrera pàgina].....	369r